

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Srovnání tvorby pro děti na televizních kanálech ČT :D a švédské SVT B

Markéta Nožinová

Katedra divadelních a filmových studií

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Jana JEDLIČKOVÁ, Ph.D.

Studijní program: Teorie a dějiny dramatických umění

Olomouc 2018

OBSAH

1. Úvod	5
2. Kritika literatury a pramenů	7
3. Metodologie	10
4. Zázemí televizních stanic	13
1. Historie	13
1. Historie vysílání pro děti ve Švédském království	13
2. Historie vysílání pro děti v České republice	17
2. Zákonné předpoklady	19
1. Úmluva o právech dítěte	19
2. Televizní zákony	20
3. Porovnání nabídky – vyráběných a zároveň vysílaných pořadů	24
5. Komparativní analýza	26
1. Lilla Aktuellt	26
1. Forma a struktura pořadu	26
2. Titulková sekvence	27
3. Vizuální styl a mizanscéna	29
4. Moderátor a prvek interakce	31
5. Vybraná témata	32
2. Zprávičky	37
1. Forma a struktura pořadu	37
2. Titulková sekvence	39
3. Vizuální styl a mizanscéna	40
4. Moderátor a prvek interakce	41
5. Vybraná témata	42
3. Vyhodnocení	45
6. Závěr	49
7. Prameny a literatura	50
8. Obrazová příloha	54

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Srovnání tvorby pro děti na televizních kanálech ČT :D a švédské SVT B* vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum

.....

podpis

Ráda bych tímto poděkovala Mgr. et Mgr. Janě Jedličkové, Ph.D. za její trpělivost a celkový přístup při odborném vedení této práce. Rovněž bych chtěla poděkovat rodině, přátelům a svému filmovému štábu za podporu a respekt během posledních dní.

1. ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce jsou podoby a rozdíly aktuální tvorby pro děti vysílané na švédském veřejnoprávním dětském kanálu SVT Barnkanalen s pořady z českého ČT :D. V samotné analýze se konkrétně jedná o žánr zpravodajství. Analyzovanými pořady budou *Zprávičky (ČT :D, 2016)*¹ a *Lilla Aktuellt (SVT B, 2016)*². *Zprávičky* jsou českým pětiminutovým zpravodajstvím pro děti, a tvoří tak společně s pořadem *Tamtam* šestý programový pilíř tzv. Děčka tedy část zpravodajství a publicistiky.³ Švédská SVT má širší nabídku v podobě *Lilla Aktuellt Skola*, což je páteční zpravodajství vysílané s přítomností dětských účinkujících ve studiu, a *Lilla Aktuellt Teckenspråk* neboli verzi ve znakovém jazyce vysílané také jednou za týden. Já se ale zabývám denním zpravodajstvím pro děti vysílaném od pondělí do čtvrtka,⁴ tedy tím čistě s názvem *Lilla Aktuellt*. Kromě samotné komparace se v práci věnuji i kontextu televizní tvorby pro děti v obou zemích. Stručně nastiňuji historii vysílání pro děti, jak ve Švédském království, tak v České republice, a stavím proti sobě i mediální zákony, jež do velké míry určují směr televizního vysílání.

Cílem práce je podchytit podobnosti a odlišnosti pořadů se stejnou nebo minimálně podobnou tematikou skrze analýzu pořadů. Výzkumnými otázkami jsou, jak si s podobnou tematikou poradila prostředí dvou veřejnoprávních služeb, jaké prostředky tvůrci používají, jakou vizi mají pro vysílání pro děti, pro koho je pořad určen a jak plní svou funkci z hlediska vzdělání, informovanosti, zabavení a celkové

¹ Data vysílání analyzovaných epizod pořadu *Zprávičky*: 1. 11. 2016, 2. 11. 2016, 9. 11. 2016, 10. 11. 2016, 14. 11. 2016, 16. 11. 2016, 21. 11. 2016, 28. 11. 2016, 30. 11. 2016.

² Data vysílání analyzovaných epizod pořadu *Lilla Aktuellt*: 1. 11. 2016, 2. 11. 2016, 9. 11. 2016, 10. 11. 2016, 14. 11. 2016, 16. 11. 2016, 21. 11. 2016, 28. 11. 2016, 30. 11. 2016.

³ ČT: Sedm programových pilířů [online]. In: Ceskatelevize.cz [cit. 6. 10. 2016]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/decko-pro-rodice/program/sedm-piliru/>.

⁴ SVT: TV-tablá [online] 6. 10. 2016. Torsdag [cit. 6. 10. 2016]. Dostupné z: <http://www.svt.se/tv-tabla/2016-10-06/>.

komplexnosti pořadu pro nejmladší části obyvatelstva – to vše se znalostí determinace vycházející ze zákonů a jejich vztahu k dětskému programování, dále vývoje a vzniku vysílání pro děti na obou místech. Upřednostňuji analýzu pořadů jako televizních artefaktů. Práce obsahuje především rozbor televizní formy a stylu zmíněných pořadů.

Struktura práce je následovná. Nejprve se zabývám historií a kontextem televizního vysílání pro děti v obou zemích, poté se zaměřuji na to, co pro tvorbu pro děti vyplývá z ustanovených mediálních zákonů. Porovnávám na první pohled viditelné rozdíly v nabídce televizních kanálů, jakými jsou vysílací čas a pořady pro menšiny, a poté se přesouvám ke kontextuální analýze samotných pořadů.

Dále bych chtěla přispět k tématu dětské televizní tvorby, které je s poměrně nově vzniklým českým kanálem pro děti nanejvýš aktuální. SVT Barnkanalen má v tomto ohledu delší tradici, jelikož vznikl v roce 2002.⁵

V neposlední řadě má tato práce sloužit k rozšíření povědomí o švédské televizi, jež je v českém kontextu věcí neprozkoumanou. Přitom skandinávské země patří k nejvyspělejšími zemím v Evropě. Švédská televize může posloužit jako adekvátní reflexe pro Českou televizi, které většinou slouží ke komparaci jen britská BBC. Ta přitom není jedinou televizí veřejnoprávní služby v Evropě a pro vytvoření si adekvátního vzorce pro tvorbu a vysílání by bylo pro Česku televizi dobré čerpat z co nejširšího spektra inspirací. Švédsko má navíc podobný počet obyvatel jako ČR, zatímco BBC pracuje s mnohem rozsáhlejší cílovou skupinou.

⁵ Wikipedia SV: Barnkanalen [online, cit. 6. 10. 2016]. Dostupné z: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Barnkanalen>.

2. KRITIKA LITERATURY A PRAMENŮ

Jako základní zdroj informací o historii švédského vysílání slouží jedna z vydaných prací v angličtině při výzkumném centru Nordicom, jež se zabývá médii nejen ve Švédsku. Nazývá se ***A History of Swedish Broadcasting, Communicative Ethos, Genres and Institutional Change*** (2013).⁶

Je to soubor statí různých odborníků z oblasti mediálních studií vyučujících převážně na švédských univerzitách, které pokrývají dějiny švédské televize přibližně od roku 1920 do dvacátého prvního století. Z hlediska přístupu by se kniha dala přiřadit k literatuře mediální historie. Publikace se snaží dokázat, že historický přístup pomůže celkovému porozumění médiu jako takovému a že vývoj televize a rádia je ukotven jak v technologickém pokroku, tak v sociálním a institucionálním původu.

Součástí druhého tématu knihy, *Audience Orientation and the Communicative Ethos of Public Broadcasting* je kapitola s názvem *Children's Voices From a Public Service Perspective*,⁷ která je pro mne nejvíce relevantní a slouží jako odrazový můstek práce. Jejím autorem je Ingegerd Rydin, profesorka z Halmstad University ve Švédsku. Její výzkum se především soustřeďuje na problémy spojené s médii v životech dětí, mladých lidí a rodin. Z kapitoly konkrétně přebírám faktografická data a historické momenty, zajímavé pro porovnání s českou televizí, jako například první televizní vysílání, vznik samostatného televizního kanálu pro děti nebo přístup k informovanosti dětí. Hlavním zdrojem, jak je v článku řečeno, byly archivní záznamy rozhlasových a televizních pořadů, tištěné materiály z institucí, a potom také magazín *Radiolyssnaren* neboli Rádiový posluchač.⁸

⁶ DJERF-PIERRE, Monika, EKSTRÖM, Mats (ed.). *A History of Swedish Broadcasting, Communicative Ethos, Genres and Institutional Change*. Nordicom Sverige, 2013.

⁷ RYDIN, Ingegerd. *Children's Voices From a Public Service Perspective*. In: DJERF-PIERRE, Monika, EKSTRÖM, Mats (ed.). *A History of Swedish Broadcasting, Communicative Ethos, Genres and Institutional Change*. Nordicom Sverige, 2013.

⁸ RYDIN, Ingegerd. *Children's Voices From a Public Service Perspective*. In: DJERF-PIERRE, Monika, EKSTRÖM, Mats (ed.) 2013, s. 107.

Dějiny českých médií v datech: Rozhlas - Televize - Mediální právo (2003) poskytuje podrobný výčet důležitých okamžiků z historie médií v chronologickém uspořádání. Čerpám z kapitoly o televizním vysílání pouze informace týkající se obecně počátků televizního vysílání u nás, poté milníky vysílání pro děti. Jako doprovodné zdroje mi sloužily kvalifikační práce ***Veřejnoprávní televize jako výchovné a vzdělávací médium: analýza ČT Děčko*** (2015) od Moniky Hájkové a ***Rok 2010 – Počítáme s dětmi v České televizi: Vysílání pro děti a mládež*** (2011) Pavly Vraspirové. Obě autorky se nevěnují ve svých pracích primárně historii, ale pro účel uvedení práce do kontextu napsaly kapitoly o historii dětského vysílání podobně, jako to činí tato práce. Ovšem šly více do hloubky, a dávají tak k dispozici stručně formulovaný náhled vývoje dětského vysílání, v prvním případě už od dob rozhlasu, v druhém od zrodu České televize. Zbytek jejich textu ovšem pro moji práci nemá uplatnění.

How Swedish Public Service Television Imagines a Child Audience (2013) je ucelenou teoretickou prací. Snaží se postihnout dětského diváka ve Švédsku přes témata volně přeložitelná jako motiv přírody obsažen ve vysílání pro děti, pedagogický hlas a vizualizace diváka přímo ve vysílání.⁹ Než k těmto kapitolám Åsa Pettersson dojde, věnuje se televizním a právním opatřením, konkrétně zákonům, televizním smlouvám a licencím v kapitole *The child audience in Swedish TV policy*. K plnému znění smluv a licencí SVT z různých let nemám přístup. Text doplňuje moji práci o informace z vysílacích licencí z let 1980, 1992 a především 2007 a objasňuje některé souvislosti. Zbytek této publikace nepoužívám a vycházím přímo z dostupných legislativních dokumentů, o kterých je napsáno v kapitole pro ně určené.

⁹ Z originálního textu: „*The content of nature in TV for children, The pedagogical voice – talk as address in TV for children, Visualising the audience in TV for children*“ In: PETTERSSON, Åsa. *TV For Children. How Swedish Public Service Television Imagines a Child Audience*, Linköping, 2013.

Jeremy Butler vydal publikaci ***Television: Critical Methods and Applications*** (2012). Zaměřuje se více na narativní televizi, přičemž všechny v této práci vybrané pořady jsou ne-narativní, termín právě Butlerem používán. I tak se tento text zdá nejvíce nápomocný k jakékoli televizní analýze. V první části řeší televizní struktury a systémy u narativních pořadů a televizní reklamy, která k naraci spadat můžou, ale nemusí. I když hraná role je něco jiného než performance v ne-narativním pořadu, něco se překrývá. Moderátor přece také ztvárňuje charakter, vytvořený konstrukt chování pro dané účely, a to i přesto že je takzvaně sám za sebe. Části z Butlerova rozboru herecké performance, například o gestech, jsou tedy nápomocné. V druhé části se věnuje obrazu a zvuku. Tato kapitola je plně aplikovatelná na všechny běžné druhy pořadů a poskytuje první návod na co se soustředit a terminologickou pomoc. Jedna podkapitola je přímo o ne-narativních studiových setech, v podstatě o mizanscéně u non-fikčních pořadů. Tato publikace slouží jako teoretický základ, ale jednotlivé kategorie a jejich formulaci jsem si zvolila nezávisle na Butlerově práci.

Ještě zmíním oficiální webové stránky obou společností, na nichž byly odvysílané epizody dostupné online. *Zprávičky*¹⁰ jsou dohledatelné na stránkách Děčka a *Lilla Aktuellt*¹¹ lze v omezeném časovém intervalu přehrát v sekci Barnplay. Česká televize přehledně zveřejňuje na svém webu i legislativu, kodex a tiskové zprávy. Na stránkách The Swedish Press and Broadcast Authority je možné najít informace o požadavcích na média a mediální předpisy.¹²

¹⁰ ČT: Zprávičky [online, cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z: <http://decko.ceskatelevize.cz/zpravicky>.

¹¹ SVT: Lilla Aktuellt [online, cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z: <https://www.svt.se/barnkanalen/barnplay/lilla-aktuellt>.

¹² Swedish Broadcasting Authority. *Requirements and Regulations* [online]. Naposledy aktualizováno 12. 6. 2016 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.mprt.se/en/broadcasting-radio-and-tv/requirements-and-regulations/>.

3. METODOLOGIE

Jako metodu jsem si zvolila komparaci na základě vybraných kategorií s názvy: „Forma a struktura pořadu“, „Titulková sekvence“, „Vizuální styl a mizanscéna“, „Moderátor a prvek interakce“ a „Vybraná témata“. „Forma a struktura pořadu“ společně s vybranými tématy se zdály příznačné pro zpravodajské vysílání. „Titulkovou sekvencí“ jsem jako kategorii zvolila z vlastní náklonosti k tématu a pro „Vizuální styl a mizanscénu“ a „Moderátora a prvek interakce“ posloužila jako inspirace Butlerova zmíněná publikace *Television: Critical Methods and Applications*.

„Forma a struktura pořadu“ se z velké části odvíjí od konkrétního formátu. Formát pořadu je dvojicí Moran a Malbon definovaný takto: „*Formát je ucelený soubor informací a know-how, které zvyšují přizpůsobivost programu v různém místě a čase.*“¹³ Alespoň u hlavního večerního zpravodajství pro dospělé se lehce dá postřehnout podobná struktura v každé zemi. Jedná se o snad nejvíce globalizovaný formát. Jeho popis úzce souvisí se žánrem zpravodajství, které divákům ve formě segmentů podává informace ze světa. Například sport a počasí jsou oba oblíbené segmenty, které se z pravidla dávají nakonec. Podle Jeremyho Butlera proto, aby divák do konce vydržel.¹⁴ Což může platit i u vysílání pro děti, také se ale může jednat čistě o převzatý zvyk z vysílání pro dospělé. Kategorie „Forma a struktura pořadu“ stručně popisuje schéma epizody pořadu.

„Titulková sekvence“ je běžnou pravidelnou součástí většiny televizních pořadů, která se svým opakováním stává označením pořadu. Dále, postihují dva základní prvky pořadů, vizuální stránku a moderátory. Při těchto dvou položkách si pomáhám opět teoretickou knihou od Jeremyho Butlera, ve které se píše: „*Mizanscéna bude zde odkazovat na inscenování akce před kamerou. Mizanscéna*

¹³ VACHOVÁ, Kateřina, Bc. *Globální televizní formáty a jejich adaptace v zemích střední Evropy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2016, s. 23.

¹⁴ BUTLER, Jeremy, G. *Television: Critical Methods and Applications*. 4. vyd. New York a Oxon: Routledge, 2012. s. 118.

tedy obsahuje všechny objekty před kamerou a jejich uspořádání režiséry a jejich pomocníky. Ve zkratce, mizanscéna je organizace scény, kostýmů, světla a pohybu herce.“¹⁵ K vizuální složce ještě přidávám další grafické prvky pořadu, míněno animace použité pro stylizaci pořadu a rekonstrukci témat za účelem srozumitelnosti a udržení zájmu diváka. U moderátora se věnuji jeho vyjadřování, způsobu komunikace a performativním prvkům.¹⁶

„Vybranými tématy“ jsou myšleny faktické události, které jsou předávány dětem ve zpravodajství. Bez toho by byla práce značně ochuzena o základní stavební jednotku zpravodajského pořadu. Ve vztahu k výběru reportáží a zpracovaných novinek mě zajímá jejich spektrum, jestli poskytují obecný přehled a postihují důležitá témata pro zadanou věkovou skupinu aneb jestli vykonávají pro děti a mládež stejnou službu, jako by tak měly dělat přehledy dne na ČT1 a SVT1.

Věnuji se pouze malému vzorku, který činí listopadové vysílání z roku 2016. Listopad je z hlediska vysílání neutrální. Tím myslím, že bylo možné najít termíny neovlivněné delšími svátky nebo prázdninami, které by se promítly do vysílání, a tím narušily jeho regulérnost. *Zprávičky* a *Lilla Aktuellt* jsem shlédla ve stejných devíti termínech náhodně rozmístěných v průběhu měsíce.

V kapitole o historii využívám knihy *A History of Swedish Broadcasting. Communicative Ethos, Genres and Institutional Change*. Na základě vyčtených informací poté z české historie vysílání pro děti vybírám důležité momenty k porovnání.

Při čtení mediálních zákonů jsem se soustředila především na jakoukoli zmínku o dětech a mládeži, ale také na celková opatření, která se do dětského vysílání mohou promítnout. Většinově vycházím z vlastního porovnání, ale také si

¹⁵ V původním znění: „*Mise-en-scene will here refer to the staging of the action of camera. Mise-en-scene thus includes all the objects in front of camera and their arrangement by directors and their minions. In short, mise-en-scene is the organisation of setting, costuming, lighting, and actor movement.*“ In: BUTLER, Jeremy, G. *Television: Critical Methods and Applications*. 4. vyd. New York a Oxon: Routledge, 2012. s. 227.

¹⁶ Zvuk zmiňuji v souvislosti s moderátorem a titulkovou sekvencí, proto mu nevěnuji samostatnou kapitolu.

pomáhám publikací *How Swedish Public Service Television Imagines a Child Audience*, ve které Åsa Petterson přímo píše o televizních a právních opatřeních. Dále je rozepsáno v kapitole „Kritika literatury“.

Nevěnuji se celkově programové skladbě, ale pro zajímavost na závěr kapitoly o zázemí televizních stanic vytyčuji několik rozdílů znatelných z online nabídky pořadů obou televizí.

V samotné analýze proti sobě nasazuji přidělené pořady, přičemž se nejprve zabývám každým zvlášť a na konci vyhodnocuji jejich rozdíly, případně vytyčuji, v čem si odpovídají.

4. ZÁZEMÍ TELEVIZNÍCH STANIC

4.1. HISTORIE

4.1.1. Historie vysílání pro děti ve Švédském království

Televizní kanál Barnkanalen je součástí rodiny SVT od 23. prosince roku 2002.¹⁷ Jeho vzniku předcházela dlouhý vývoj švédské mediální struktury a přístupu k dětskému divákovi.

Historie švédské veřejnoprávní televize je spjatá s vývojem jejich rádia. Jako země neutrální ve druhé světové válce měli méně zkušeností s rozhlasovým vysíláním, jelikož je situace nevyžadovala. Stejně tak první oficiální televizní vysílání proběhlo až v roce 1956, tedy později než ve zbytku Evropy, kde se úspěšně začínalo už ve čtyřicátých letech. Většinou televize automaticky spadla pod kontrolu a zodpovědnost vlády.¹⁸ Ve Švédsku byla ovšem situace zmatenější. Dokonce se uvažovalo, že by televize patřila pod správu tisku. Nakonec byla sjednocena s rozhlasem a připadla pod zodpovědnost Radiotjänst (v překladu Rozhlasová služba), později Sveriges Radio. Dnes spadá pod správu nadace *Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB*.¹⁹

První pořad pro děti byl zakoupený od BBC a jmenoval se *Andy Pandy*. Prvně byl vysíláný roku 1956.²⁰ Hlavní postavu představovala loutka, která se měla chovat jako tří-letý chlapec. Pořadu byl přidán voice-over ve švédštině. Okamžitě

¹⁷ IOSIFIDIS, Petros. *Public Television in the Digital Era. Technological Challenges and New Strategies for Europe*. London: City University, 2007, s. 158.

¹⁸ WEIBULL, Lennart. *New Media Between Technology and Content. The introduction of radio and television in Sweden*. In: DJERF-PIERRE, Monika, EKSTRÖM, Mats (ed.) 2013, s. 41.

¹⁹ Wikipedia EN: *Sveriges Television* [online, cit. 13. 7. 2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sveriges_Television.

²⁰ Wikipedia SV: *Andy Pandy* [online, cit. 10. 7. 2017]. Dostupné z: https://sv.wikipedia.org/wiki/Andy_Pandy.

ve Švédsku vyráběli i své původní programy. A na rozdíl od Velké Británie, kde bylo zakázáno, aby děti byly obsazovány jako herci, zde byly děti ve studiích vítány. Za první švédský seriál pro děti je označován segment *Felindaskolan* (v překladu Škola Felinda), což byla část pořadu pro ženy s názvem *Hemma* neboli Doma.²¹ V padesátých a šedesátých letech byla matka s dítětem vnímána jako důležitá cílová skupina. Cílem bylo děti pobavit i vzdělat. Nebylo to ovšem až do sedmdesátých let, kdy televize přejala vedoucí pozici výroby pořadu pro děti od rádia.²²

Už v šedesátých letech se ovšem děly podstatné změny. Mladá generace měla větší tendenci zpochybňovat dřívější hodnoty.²³ Jak je napsáno výše, v sedmdesátých letech pořady pro děti expandovaly, zvláště když byl založený druhý kanál televize roku 1969²⁴, kde dětské pořady dostaly více prostoru. Do televize bylo i najímáno mnohem více mladých lidí, kteří měli přijít se svěžími nápady. Byla to také doba, kdy se zvýšil zájem o analýzu publika. Pracovníci navštěvovali školky a jiná zařízení a sbírali od dětí odpovědi na více než tisíc otázek.²⁵ Oproti období během druhé světové války, kdy děti byly od skutečnosti vnějšího světa drženy dál, se nyní mnohem více zakládalo na informovanosti mladšího publika.²⁶ Pořady neměly být primárně zábavné, i když samozřejmě danou funkci neztrácely. Viditelněji se vydělily okruhy pořadů, myšleno zpravodajství, sport, zábava, faktuální pořady a drama, v podstatě vzorec, který se

²¹ RYDIN, Ingegerd. *Children's Voices From a Public Service Perspective*. In: DJERF-PIERRE, Monika, EKSTRÖM, Mats (ed.) 2013, s. 116-117.

²² Tamtéž, s. 115.

²³ Tamtéž, s. 117.

²⁴ Wikipedia EN: *Sveriges Television* [online, cit. 13. 7. 2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sveriges_Television.

²⁵ RYDIN, Ingegerd. *Children's Voices From a Public Service Perspective*. In: DJERF-PIERRE, Monika, EKSTRÖM, Mats (ed.) 2013, s. 118.

²⁶ Tamtéž.

drží dodnes.²⁷ V té době bylo také druhému kanálu poprvé nabídnuto americké *Sesame Street*, ovšem bez úspěšného přijetí. Švédi si spíše vytvořili vlastní pořad s podobnými principy, který se jmenoval *Fem myror är fler än fyra elefanter* neboli Pět mravenců je víc než čtyři sloni. Šlo o směsici zábavného pořadu s naučeným podporující gramotnost předškolních dětí.²⁸

V osmdesátých letech se pomyslná sinusoida vrací zpátky blíže k upozadění přímé informovanosti a faktuální televize pro děti. Důvodem byl příchod komerční konkurence pro SVT. MTV se stalo lákadlem pro mladé publikum. Předškolní děti mohly být útěchou jako stálé publikum závislé na službách SVT, jelikož nerozuměly anglicky a neuměly číst titulky. Měnil se i diskurz vnímání dětských protagonistů. Ti měli být více nezávislejší a dospělé postavy měly výrazně vedlejší roli v příběhu. Děti mohly i přebírat role dospělých. Vysílaná proto hodně bývala *Pipi Långstrump* u nás známá jako Pipi Dlouhá Punčocha, která v příběhu přežívá skoro úplně sama bez dospělých.²⁹ Změny jsou vždy spojené i se změnou ve společnosti, kde se o dětech a mladých lidech začalo uvažovat jinak i z právního hlediska, jako o skupině lidí s vlastními právy a vlastním hlasem. Roku 1989 Spojené národy, dnes OSN, podepsaly Úmluvu o právech dítěte, o které je více uvedeno níže.³⁰

Většina z tradičního dětského vysílání, myšleno pořady vyvinuté pro denní pravidelné zapracovávání do toku plnoformátových kanálů, byla distribuovaná právě mezi léty 1970 až 2000. V novém tisíciletí se tvorba pro děti nachází na vyděleném programu Barnkanalen, kde už funguje v přenesené formě a v odlišných časových slotech, než tomu bylo na společných kanálech. Denní pravidelnost není už tolik důležitá, byť nevymizela. SVT Barnkanalen nejprve byl

²⁷ RYDIN, Ingegerd. *Children's Voices From a Public Service Perspective*. In: DJERF-PIERRE, Monika, EKSTRÖM, Mats (ed.) 2013, s. 119.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Tamtéž, s. 120-121.

³⁰ Tamtéž, s. 121.

vysílán jen přes den o víkendech a mimo hlavní prázdniny. V dopoledním programu se věnoval předškolním dětem a odpolední více akcentoval starší publika. Už v roce 2004 byl ale celoroční službou. V roce 2008 nastala zásadní změna ve vnímání programu, kdy získal post jednoho ze tří hlavních kanálů SVT, a tím pádem i lepší financování. Také oblíbené programy *Boolibompa* a druhý *Boster*, které dříve byly vysílány na SVT1, byly přesunuty na Barnkanalen, které definitivně přejalo logo SVT B.³¹

V posledních letech byl SVT B spojen s kontroverzí ve dvou případech. Dva roky zpátky zařadil do vysílání hudební klip,³² ve kterém se animované zobrazení pohlavních orgánů s očima a ústy natřásá do rytmu písně myšlené pro dětského diváka. Mělo jít o nástroj sexuální výchovy pro děti. Paradoxně bylo video alespoň na YouTube zakázáno uživatelům mladším osmnácti let a až na žádost SVT uveřejněno.³³ Ten samý rok vypustili na Barnkanalen video o menstruaci, kde mladý chlapec zpívá o dívčí periodě za prostřihu na tampony nastrojené a ovládané jako loutky. Na obrazovku dokonce vystříkne červená barva jasně asociovaná s krví.³⁴

Ať už se to může zdát nevkusné, vtipné či výstižné, jako by se švédská televize snažila radikálním způsobem upozornit na společenská tabu ve vztahu s dospíváním dětí a mládeže. Lze si jen těžko představit, že by něco podobného

³¹ Wikipedia EN: *SVT Barnkanalen* [online, cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/SVT_Barnkanalen.

³² Video je možné přehrát v anglické verzi zde: YouTubeCZ [online, cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?annotation_id=annotation_1176365953&feature=iv&src_vid=8Wp9iNINHMc&v=Qd22--XZ31c.

³³ ČTK. *Švédsko zaujaly penisy a vaginy v pořadu pro děti*. In: *MEDIÁŘ.cz* [online]. 15. 01. 2015 [cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z: <http://www.mediar.cz/svedsko-zaujaly-penisy-a-vaginy-v-poradu-pro-deti/>.

³⁴ Video ke shlédnutí zde: YouTubeCZ [online, cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=q4lbRCKbuCE&feature=youtu.be>.

prošlo přes české vysílání, byť, jak je v následujících odstavcích čitelné, Česká televize prošla podobným vývojovým cyklem jako její švédský oponent.

4.1.2. Historie vysílání pro děti v České republice

Vývoj vysílání pro děti a mládež je v České republice v lecčem podobný. Stejným způsobem vycházelo z rozhlasového vysílání, které se dětskému posluchači věnovalo sofistikovaným způsobem. Nejprve tedy přejímali už ozkoušené formáty. Například existovalo vysílání pro školy, ke kterému byl potřeba učitel, aby dětem v živém čase vysílání komentoval. Toto jednoduše přešlo z rádia do televize.³⁵

Česká televize měla malý náskok oproti švédskému vysílání. První veřejné vysílání proběhlo roku 1953, kdy také vznikla redakce pro dětskou tvorbu.³⁶ Roku 1956 vznikl programový útvar pro děti a mládež.³⁷ Velkou roli ve vývoji pořadů zde hrála loutka. Jak je napsáno výše, prvním vysílaným pořadem na švédské televizi byl *Andy Pandý*, pořad také s loutkou, ale ten byl přejatý. V historii českého vysílání pro děti nenajdeme moc zmínek o zakoupené zahraniční tvorbě. Loutka u nás byla součástí dětských pásem. V prostoru vyhrazeném dětskému vysílání, nejprve každé čtvrtedni odpoledne, bylo odvysíláno několik pohádek uváděných moderátorem s loutkou.³⁸

Pohádky jsou pro nás tuzemský pojem spojený s dlouhou tradicí tvorby. Nejvíce je pak známý *Večerníček*, kterému patřilo večerní vysílání od roku 1964.³⁹ Stejně jako u *Bolibompy* se jednalo o maskota večerního vysílání pro děti, kde

³⁵ HÁJKOVÁ, Monika. *Veřejnoprávní televize jako výchovné a vzdělávací médium: analýza ČT Děčko*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2015, s. 31.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ KÖPPLOVÁ, Barbara et al. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003, s. 201.

³⁸ HÁJKOVÁ, pozn. 35, s. 31.

³⁹ KÖPPLOVÁ, Barbara et al., pozn. 37, s. 222.

běžely právě pohádky. *Bolibompa* ovšem plynule přešel na dětský kanál a nyní zastřešuje vysílání pro předškolní děti.

Celá tvorba pro děti u nás byla ovlivněna komunistickým režimem, s čímž se Švédsko potýkat nemuselo. Pravděpodobně to byl i důvod, proč k nám tolik pořadů nebylo jednoduše přejímáno ze zahraničí, což mohlo vytvořit nátlak na vznik vlastní tvorby, ale to je pouze spekulace.⁴⁰ Československá televize se přímo zodpovídala komunistické straně a měla tu být pro její propagaci. Například v pohádkách se jeden čas nesměly objevovat nadpřirozené bytosti. Vyzdvihováni byli členové Socialistického svazu mládeže. Naučná funkce se měla potkávat se zábavou stejně jako jinde v Evropě. Důraz se kladl i na informovanost, která ovšem pod ideologickým systémem nelze úplně porovnávat se švédským neutrálním příkladem. Mluvíme-li ale o už zmíněných pohádkách, vždy bylo samo zřejmé poskytnutí morální nadstavby.⁴¹

Druhý kanál televize vznikl v roce 1970⁴² a stejně jako ve Švédsku poskytl více vysílacího času pro dětského diváka. Roku 1991 vznikla samostatná Česká televize. Pohádky se vysílaly ještě na kanálu F1, pouze ale z české nebo slovenské produkce. F1 zanikl roku 1993 s Československou republikou. Roku 1994 se objevila konkurence v podobě komerčních Premiéra TV, dnes televize Prima, a TV Nova.⁴³ Roku 2010 probíhala kampaň Počítáme s dětmi v ČT, v rámci které byly zařazeny nové pořady do vysílání. Roku 2013 pak začalo vysílání samostatného kanálu pro děti ČT :D,⁴⁴ který sdílí prostor na kanálu s ČT Art.

⁴¹ HÁJKOVÁ, Monika. *Veřejnoprávní televize jako výchovné a vzdělávací médium: analýza ČT Děčko*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2015, s. 32.

⁴² Tamtéž, s. 33.

⁴³ VRASPÍROVÁ, Pavla. *Rok 2010 – Počítáme s dětmi v České televizi: Vysílání pro děti a mládež*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2011, s. 31.

⁴⁴ HÁJKOVÁ, Monika. *Veřejnoprávní televize jako výchovné a vzdělávací médium: analýza ČT Děčko*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2015, s. 41.

Dalo by se předpokládat, že Česká televize bude mnohem více opatrná a méně liberální, co se týče komunikace s dětmi vzhledem k tomu, že se svobodně vyvíjí teprve o roku 1993. Napovídalo by tomu, že na rozdíl od svého švédského oponenta se jí netýká taková kontroverze ve vysílání pro děti.

4.2. ZÁKONNÉ PŘEDPOKLADY

4.2.1. Úmluva o právech dítěte

Podle Úmluvy o právech dítěte kontrolované OSN, kterou se oficiálně řídí jak Švédsko, tak Česká republika, státy, citují: *„uznávají důležitou funkci hromadných sdělovacích prostředků a zabezpečují dítěti přístup k informacím a materiálům z různých národních a mezinárodních zdrojů, zejména takovým, které jsou zaměřeny na rozvoj sociálního, duchovního a mravního blaha dítěte a také jeho tělesného a duševního zdraví.“*⁴⁵ Jakým způsobem to mají sdělovací prostředky, včetně televize, dělat dále rozebírá zbytek Článku 17 a Článek 29. Pro tuto práci je ovšem zajímavější Článek 12 a 13, kde se píše, že dítě má právo na svobodu projevu, přijímat a šířit informace, pokud je schopno formulovat své názory, má je právo svobodně vyjadřovat a být vyslyšeno. Omezeno smí být jen v nutných výjimečných případech: *„a) k respektování práv nebo pověsti jiných, b) k ochraně národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku, veřejného zdraví nebo morálky.“*⁴⁶ To je ovšem něco, co se týká občanů demokratických zemí obecně.

Úmluvu o právech dítěte tu cituji hlavně proto, že uvažuje o dítěti jako o samostatné, chápající, přemýšlející individualitě. S někým takovým by se mělo zacházet jako s rovnoprávným divákem. Nároky jsou kladeny na kvalitní, ať už

⁴⁵ Organizace spojených národů. *Úmluva o právech dítěte* [online]. 1989 [cit. 2. 2. 2018]. Článek 17. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>.

⁴⁶ Tamtéž, Článek 13.

naučné nebo zábavné, pořady pro ně určené, které se nebudou jen snažit splnit očekávání dospělých, ale budou chápat svou cílovou skupinu. Dítě má právo sledovat pořad, který se mu bude jednoduše líbit, zavede se mu a něco si z něho odnese.

4.2.2. Televizní zákony

Jako televize veřejné služby je SVT placena poplatky podle *Lag (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst* neboli Zákona o financování rádia a televize veřejné služby, který vyhrazuje licenci společností, jež neposkytují prostor reklamám ve vysílání.⁴⁷ Dále televizní vysílání spadá pod *Radio- och TV-lag*, v překladu Rozhlasový a televizní zákon, z roku 2010. Obsahuje ustanovení týkající se televizního vysílání, včetně služeb na vyžádání, teletextu a rozhlasového vysílání.⁴⁸ Je tedy obdobou *Zákonu o rozhlasovém a televizním vysílání a o změně dalších zákonů* v ČR z roku 2001. Dále se SVT odkazuje na *Yttrandefrihetsgrundlagen, 1991:1469*⁴⁹ neboli Zákon o svobodě projevu, vlastní licenci a auto-opatření.⁵⁰

SVT spadá pod už zmíněnou *Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB*⁵¹, která se skládá z politiků reprezentujících aktuální strany v parlamentu, stejně jako Rada České televize. A

⁴⁷ *Act (1989:41) on Financing of Radio and Television in the service of the public*. Extract from SFS 1989:41. In: *Radioanst.se* [online, cit. 2. 2. 2018]. Dostupné z: https://www.radiotjanst.se/globalassets/lagar_och_regler/lag-1989-41-eng.pdf.

⁴⁸ *Radio and Television Act* [online]. Ministry of Culture, Sweden. SFS No. 2010:696 [cit. 2. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.mprt.se/Documents/Styrdokument/Radio%20and%20Television%20Act.pdf>.

⁴⁹ Sveriges Television, B2B. *Sändningstillstånd, villkor och lagar* [online, cit. 2. 2. 2018]. Dostupné z: http://www.svtb2b.se/?page_id=159.

⁵⁰ ČT: *Zákony* [online]. In: *Ceskatelevize.cz* [cit. 2. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/zakony/>.

⁵¹ *Förvaltningsstiftelsen* [online, cit. 2. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.forvaltningsstiftelsen.se/programbolagen.html>.

stejně jako Rada pro rozhlasové a televizní vysílání funguje ve Švédsku *Myndigheten för radio och tv* (Orgán pro rozhlasové a televizní vysílání, v angličtině dohledatelné oficiální stránky pod The Swedish Press and Broadcasting Authority)⁵² pod Ministerstvem kultury. SVT upozorňuje, že i když to není vyloženě uvedené v zákonu, vysílací licenci a náležitosti Rozhlasového a televizního zákona vztahuje i na obsah na svých internetových stránkách SVT.se.⁵³

Co ale chybí je samostatný Zákon o Švédské televizi, jako ho máme zde. Legislativa švédské veřejné služby vychází z jiných právních ošetření. Podle oficiálních webových stránek SVT a mediálních požadavků od *Myndigheten för radio och tv* má veřejná televizní služba dodržovat pravidla týkající se následujícího: nestrannost, přesnost, respekt soukromí, možnost opravy informací a zpětného vyjádření se, brát v úvahu vliv média, varovat před zobrazením násilí a sexu, omezeně zacházet s product placement a sponzoringem, označení pro vysílání, bránit skryté reklamě.⁵⁴ Na stránkách SVT ještě doplňuje, že je odpovědná za šíření švédského jazyka a překladů do něj podle své licence a že i když není nikde právně napsán zákaz použití skryté kamery, bude s tímto nástrojem zacházet jen velice opatrně pokud vůbec.⁵⁵ Ve zkratce po povrchním zkoumání se tedy zdá, že se jedná o to samé, jako je zaneseno v českých zákonech a *Kodexu ČT*.⁵⁶ Obě televize vychází z na první pohled stejných stanovisek, které dnes udávají směrnice Evropské unie.

⁵² The Swedish Press and Broadcasting Authority [online, cit. 2. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.mpr.se/en/>.

⁵³ Sveriges Television, B2B. *Sändningstillstånd, villkor och lagar* [online, cit. 31. 7. 2017], pozn. 44.

⁵⁴ The Swedish Press and Broadcasting Authority. *Media requirements and regulations* [online]. Naposledy aktualizováno 12. 6. 2016 [cit. 31. 7. 2017]. Dostupné z: <http://www.mpr.se/en/broadcasting-radio-and-tv/requirements-and-regulations/>.

⁵⁵ Sveriges Television, B2B. *Sändningstillstånd, villkor och lagar* [online, cit. 31. 7. 2017]. Dostupné z: http://www.svtb2b.se/?page_id=159.

⁵⁶ ČT: *Kodex ČT* [online]. In: *Ceskatelevize.cz* [cit. 31. 7. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>.

Česká televize podle zákona: „opatřuje alespoň 70 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky a alespoň 2 % vysílaných pořadů vyrábí v českém znakovém jazyce nebo opatřuje simultánním tlumočením do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením a dále alespoň 10 % vysílaných pořadů zpřístupňuje pro osoby se zrakovým postižením...“⁵⁷ Radio-och TV-lag se pořady pro zrakově a sluchově postižené přímo nezabývá, nedefinuje, kolik procent vysílání jim má být věnováno, přesto Barnkanalen takové pořady nabízí. Je tak formulováno už evropské směrnici (AV Directive): „Členské státy vyzvou poskytovatele mediálních služeb spadající do jejich pravomoci, aby zajistili postupné zpřístupnění svých služeb osobám se zrakovým nebo sluchovým postižením.“⁵⁸ Tuto direktivu Radio-och TV-lag implementuje. Ve Švédsku se tímto tématem nejaktuálněji zabývala vysílací autorita v roce 2016.⁵⁹

Kromě skupin postižených jedinců by podle vysílací smlouvy televize měla zohlednit i jazykové a etnické minority.⁶⁰ V České republice tak vyplývá už z Článku 25 *Listiny základních lidských práv a svobod*.⁶¹ V *Zákonu o České televizi* je napsáno: „Hlavními úkoly veřejné služby v oblasti televizního vysílání jsou

⁵⁷ Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů. In: Ceskatelevize.cz [online]. Zákony [cit. 31. 7. 2017]. Část pátá. Paragraf 32. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/zakony/pdf/zakon-o-provozovani-rozhlasoveho-a-televizniho-vysilani.pdf?verze=2018-02-06-22:23:23&_ga=2.156445555.954552134.1517849869-980867131.1497541230.

⁵⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU, o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (směrnice o audiovizuálních mediálních službách). In: RRTV.cz [online, cit. 31. 7. 2017]. Článek 7. Dostupné z: <https://www.rrtv.cz/cz/static/cim-se-ridime/stavajici-pravni-predpisy/eu/smernice-2010-13-EU.pdf>.

⁵⁹ ULLBERG, Erik. *The Swedish Press and Broadcasting Authority's newest report on accessibility requirements for broadcasters in Sweden*. In: IRIS Merlin [online]. Database on legal information relevant to the audiovisual sector in Europe [cit. 31. 7. 2016]. Dostupné z: <http://merlin.obs.coe.int/iris/2016/9/article27.en.html>.

⁶⁰ PETTERSSON, Åsa. *TV For Children. How Swedish Public Service Television Imagines a Child Audience*. The Department of Thematic Studies, Linköping, 2013, s. 68.

⁶¹ *Listina základních lidských práv a svobod*. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. In: PSP.cz [online, cit. 31. 7. 2017]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

zejména... d) rozvíjení kulturní identity obyvatel České republiky včetně příslušníků národnostních nebo etnických menšin,...“⁶²

Vysílací smlouva SVT také mluví o tom, že kromě vzdělání by měla poskytnout i dobrou zábavu a diversitu pořadů.⁶³ Různým zaměřením a tématy je definován plnoformátový program podle *Zákonu o rozhlasovém a televizním vysílání*.⁶⁴ V *Zákonu o České televizi* se pak zmiňuje i výroba zábavných pořadů pro děti.⁶⁵

Přímo k dětem se *Radio-och TV-lag* vyjadřuje v souvislosti s reklamami, což se televize veřejné služby netýká, a dále se zobrazováním násilí a pornografickými vyobrazeními neboli před čím má být dítě chráněno. Až na výjimečné okolnosti se podobné pořady nemají objevit v čase, kdy je pravděpodobné, že by je dítě mohlo spatřit. Na dětském kanálu se tak tedy nemá stát vůbec.⁶⁶

Ve vysílací licenci SVT z roku 2007 je formulováno, že kvalitní programy musí být nabídnuty dětem a mladým. Nejen to, měly by jim být předloženy pořady pro ně adaptované a komunikovat v rámci jejich podmínek.⁶⁷ Dále je tam důležité formulování podkategorií. Nejedná se o jednotnou množinu. Kromě jazykových a

⁶² *Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi*. In: *Ceskatelevize.cz* [online]. Zákony [cit. 31. 7. 2017]. Paragraf 2. Odstavec (2). Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/zakony/pdf/zakon-o-ceske-televizi-2017.pdf?verze=2018-02-06-22:49:43&_ga=2.142296058.954552134.1517849869-980867131.1497541230.

⁶³ PETTERSSON, Åsa. *TV For Children. How Swedish Public Service Television Imagines a Child Audience*. The Department of Thematic Studies, Linköping, 2013, s. 67.

⁶⁴ V celém znění: „k) plnoformátovým programem televizní program obsahující pořady různého zaměření a témat, zejména pořady zpravodajské, filmové, dokumentární, hudební a vzdělávací, který není zaměřen pouze na určitou skupinu obyvatel se shodnými zájmy...“ In: *Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů*, pozn. 52, [online, cit. 31. 7. 2017]. Paragraf 2.

⁶⁵ *Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi*, pozn. 62, [online, cit. 31. 7. 2017].

⁶⁶ PETTERSSON, Åsa. *TV For Children. How Swedish Public Service Television Imagines a Child Audience*. The Department of Thematic Studies, Linköping, 2013, s. 65.

⁶⁷ „The programmes should communicate, on children's and youth people's own terms, news and facts together with cultural and aesthetic experiences from different parts of Sweden and the world.“ In: PETTERSSON, pozn. 66, s. 71.

etnických minorit a postižených se vyčleňují i věkové skupiny děti, mládež a mladí lidé/mladiství, přičemž pojmy 'mládež' a 'mladiství' bývají terminologicky problematické, někdy splývají v jeden. Nejvíce mají být před nevhodným obsahem chráněny děti pod dvanáct let.⁶⁸ ČT používá hesla 'děti a mládež' nebo 'děti a mladiství' stejným způsobem.

Problematika dětského diváka spočívá v dilematu, jak moc mají být děti informovány a před informacemi chráněny, dále pak jak moc v potaz má být brán jejich hlas. Programování pro děti je nejvíce regulované, přitom děti samy mají omezenou moc vysílání pro sebe regulovat. Tato kapitola slouží jako podklad a inspirace pro to, kam upřít pozornost při sledování pořadů pro děti. Po přečtení legislativ obou zemí se výsledek porovnání zdá víceméně stejný, i když z hlediska formalit a koncepce je problematika řešená ve Švédsku trochu jinak. Obě země přece jen podléhají směrnici Evropské unie.

4.3. POROVNÁNÍ NABÍDKY - VYRÁBĚNÝCH A ZÁROVEŇ VYSÍLANÝCH POŘADŮ

První rozdíl je ve vysílacím čase. ČT :D poskytuje podívanou pro děti od šesti od rána do osmi večer, Barnkanalen přidává ráno i večer jednu hodinu, začíná tedy v pět ráno a končí v devět večer.

Na stránkách Barnplay nabízí SVT ke shlédnutí pořady pro děti z vlastní produkce. Dělí je na kategorie pro starší, pro mladší a pro minority. V nabídce je dvacet tři pořadů pro neslyšící. Každý je dělán trochu jinak. Různě kombinují znakový jazyk a titulky, doprovázejí mluveným komentářem nebo i ne. Důležité je, že jsou pro ně přímo vyrobené. Nejedná se tedy o mluvený pořad s tlumočníkem v pravém dolním rohu. Jeden z nich patří i do kolonky romština z celkových dvou, které v tomto jazyce televize poskytuje. Dále vyrobili jeden pořad ve finštině a tři

⁶⁸ PETTERSSON, Åsa. *TV For Children. How Swedish Public Service Television Imagines a Child Audience*. The Department of Thematic Studies, Linköping, 2013, s. 72.

v sámských neboli laponských jazycích, které se vyskytují na severu. Jeden pořad je i pro nevidomé.⁶⁹

České vysílání pro děti řešilo situaci tlumočnický a skrytými titulky. V roce 2016 přišlo Děčko s pořadem *Hopsasa* srozumitelným jak pro neslyšící, tak slyšící diváky.⁷⁰ Pro žádnou jazykovou menšinu ČT: D nevyrábí, což se dá do určité míry omluvit tím, že národnostní menšiny tu nemají tak početné zastoupení jako na severu.⁷¹⁷² Pokud má ale Česká televize podle zákona: „*rozvíjet kulturní identitu obyvatel České republiky včetně příslušníků národnostních nebo etnických menšin*“⁷³, nemůže opomíjet dětské publikum.

⁶⁹ Barnplay [online, cit. 15. 8. 2017]. Dostupné z: <https://www.svt.se/barnkanalen/barnplay>.

⁷⁰ Česká televize. *První pořad pro slyšící i neslyšící děti a dalších 10 nových formátů na Děčku* [online]. Tisková zpráva, 7. 8. 2016 [cit. 15. 8. 2017]. Dostupné z: <http://www.kultura21.cz/film/14908-prvni-porad-pro-slyfici-i-neslyfici-deti-a-dalsich-10-novych-formatu-na-decku>.

⁷¹ VLÁDA ČR. Rada vlády pro národnostní menšiny [online]. In: *Vláda.cz* [cit. 15. 8. 2017]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/obyvatelstvo-cr-podle-narodnosti-6518/>.

⁷² INDEXmundi: *Sweden Demographics Profile 2018* [online, cit. 14. 5. 2018]. Dostupné z: https://www.indexmundi.com/sweden/demographics_profile.html.

⁷³ Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi. In: *Ceskatelevize.cz* [online]. Zákony [cit. 31. 7. 2017]. Paragraf 2. Odstavec (2). Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/zakony/pdf/zakon-o-ceske-televizi-2017.pdf?verze=2018-02-06-22:49:43&_ga=2.142296058.954552134.1517849869-980867131.1497541230.

5. KOMPARATIVNÍ ANALÝZA

5.1. LILLA AKTUELLT

5.1.1. Forma a struktura pořadu

Lilla Aktuell má plnit pro děti stejnou funkci, jako tak činí večerní zpravodajství pro dospělé. Na kanálu Barnkanalen běží už od jeho počátku. Pořad ale vznikl už dříve, konkrétně v roce 1993.⁷⁴ Nyní mají být jeho cílovou skupinou děti od osmi do dvanácti let.⁷⁵ To se zdá být ale pouze orientační. Ve vzorku dílů, které jsem zkoumala, dělají rozhovory i se staršími dětmi. Věk dětí, které se objevují ve vysílání přirozeně napovídá, komu je tak přibližně reportáž určena. U zpráv pro dospělé se už toto tolik nerozlišuje. Více o tématech je popsáno v kapitole tomu určené. *Lilla Aktuell* je zařazen do podkategorie pořadů pro starší a stopáž každého dílu činí okolo dvanácti minut. Vysílán je od pondělí do čtvrtka ve čtvrt na osm večer i přes prázdniny. Večerní charakter přímo souvisí se stylem rekapitulace světových i domácích událostí.

Vysílání je složeno následovně. Nejprve je ukázán záběr na moderátora/ku, připravující se ve studiu. Poté se ukáže grafika. Tento moment už považuji za začátek znělky. Grafika obsahuje ukázkou na některé reportáže, které budou odvysílány, znělka pokračuje. Moderátor uvítá diváky a rovnou uvede první reportáž. Podobně uvede několik dalších reportáží. Ke konci je odvysílána zpráva, kterou si diváci mohli odhlasovat. Po doplňující reportáži, nabídne možnost výběru hlasování pro další den. Následuje počasí, které se skládá z animace doprovázené hlasem moderátora, a rozloučení. Po závěrečné znělce ještě jednou ukáží moderátora, jak sedí ve studiu a čeká na úplný konec. Den ode dne se

⁷⁴ SVENSK MEDIADATABASE, SVT, *Kanal 1 1993-09-15*. 18:45 *Lilla Aktuell*. Dostupné z: <https://smdb.kb.se/catalog/search?q=%22Lilla+Aktuell%22+typ%3Atv&sort=OLDEST>.

⁷⁵ Wikipedia SV: *Lilla Aktuell* [online, cit. 3. 5. 2018]. Dostupné z: https://sv.wikipedia.org/wiki/Lilla_Aktuell.

vysílání mohou lišit například tím, že do programu vsunou upozornění na reportáž, která bude odvysílána další den nebo někdy v budoucnu. Nebo také některé zprávy odvysílají v balíčku bez úvodu, jen oddělené grafickou animací pořadu. Kromě vybírání si novinek, zapojují diváky například i instagramem, kde mohou sdílet doplňující fotografie, nebo otázkou na kterou mohou mladí na internetu odpovídat.

Reportáže jsou všechny stylově podobné. Jedná se o soubor záběrů doprovázených komentářem. Reportér není vidět, až na výjimku, kdy se reportérka účastnila cosplay akce, o které dělala reportáž, ale i tak byla vidět jen v kostýmu. Další výjimkou byl rozhovor s hostem na lokaci. Většinou je vše vyprávěno skrze děti. Informují tak o společenských tématech dětským pohledem. Například při příjezdu papeže do Švédska nejprve vysvětlili, co je to katolická církev a kdo papež je, a další segment byl o chlapci, který je katolík, a o tom, jak to on vidí ze svého úhlu pohledu.

Poměrně úspěšně kloubí informativní a naučný charakter. Ke zprávám, které vysílají, často uvádějí doplňující vysvětlení. Samotný fakt, že skládají vysílání pro děti, jim nezabrání k vybrání složitějšího tématu a jeho následovném vysvětlení.

5.1.2. Titulková sekvence

Titulková sekvence je nepostradatelnou součástí televizního zpravodajství. Obvykle se skládá z hudební znělky, vizuálních-dynamických prvků a záběrů na moderátory, už připravených ve studiu. Alespoň tak tomu je v případě večerních zpravodajství na plnoformátových kanálech. Její důležitost tkví v tom, že vždy upozorní na začátek pořadu a vyděluje zprávy z toku televizního obsahu. Ještě více než u jiných pořadů, je zde kladen důraz na rutinu a opakování stejného vzorce. Titulková sekvence může být různě použitý nástroj. Ve fikčních pořadech může být naprosto upozaděná nebo oddělovat rekapitulaci z minulé epizody od právě začínající. U zpravodajství se ale z pravidla jedná o prvek, který má pro diváka sledování zpohodlnit.

Úvodní sekvence *Lilla Aktuellt* se skládá z následujících částí. Nejprve vidíme záběr na moderátora připraveného ve studiu (viz obr. 1). Začíná animovaná část

znělky nejprve s modelem zeměkoule a následovně stylizovanou mapou světa. Upoutá na dvě nejdůležitější reportáže. Pokračuje delší animovaná grafika vrcholící titulem *Lilla Aktuellt*. Vše dobře dynamicky funguje se zvukovou stopou.⁷⁶

První celek tedy rámuje pohled na moderátora a scénu zpoza televizní kamerové techniky. Vidíme o něco více ze scény než pak v celé epizodě. Zpravodaj je připravený na vysílání. Může nahlédnout do materiálů, které má před sebou, nebo do čtecí obrazovky. Samotná akce se zdá jako přirozené a logické chování vzhledem k brzkému začátku relace. Jelikož je ale jeho pravidelnou součástí, jde už o vysílání samotné. Výkon moderátora zahrnuje i tuto část, v tuto chvíli už pracuje. Kamera dává nahlédnout do prostoru mimo scénu pořadu, ale opět, jelikož se jedná o pravidelnou součást, dá se vnímat jako scéna pořadu samotná. Tato přípravná fáze zvyšuje důvěryhodnost v lidi, kteří působí připraveni na svůj výkon, a společně s dětmi čekají na začátek zpravodajství. Zvuk v pozadí v podobě tišších rytmizujících tónů s pravidelným tempem má zase charakter něčeho očekávaného. Děti mohou chtít stihnout právě úvodní znělku, aby věděly, které reportáže je budou čekat, a už tyto tóny a záběry je přilákají k obrazovce.

Dynamické vizuální prvky se skládají především z tvaru trojúhelníku, kterým je nejprve stylizována koule, jež jasně asociuje zeměkouli, a to z důvodu, že jsme z ostatních zpravodajských relací zvyklí na nějaký úkaz zeměkoule, a také proto že je animovaná do pohybu otáčení. Vyskytuje se na žlutém poli. Žlutá barva je převládající ve vizuálu znělky, pravděpodobně aby více seděla dětskému divákovi. U zpravodajství pro dospělé, je většinou vše laděno do modra. *Lilla Aktuellt* zvolila veselou žlutou barvu v doplnění s ostatními barvami. Vizuál je hravý. Specifický je už zmíněný tvar trojúhelníku, pomocí něhož je celý vizuál stylizovaný. Tvary také slouží pro efekty prolínání reportáží. Animace je propojená do sebe, neobsahuje skoro žádný ostrý střih. Trojúhelníky mají i svůj specifický zvuk.

⁷⁶ K datu 26. 3. 2018 zůstává styl titulkové sekvence pořadu stále nezměněn.

Výběr témat pro úvodní znělku je zajímavá záležitost, jelikož v ní zpravodajství nabízí službu informování diváka, jestli se na dané vysílání dívat nebo nedívat. Zcela jasně ale také používá strategii self-propagace, kdy tvůrčí tým vybere na první pohled nejzajímavější zprávy, aby dětského diváka nalákal.

Zpravodajství pro děti by si teoreticky mohlo zvolit vlastní pravidla a naprosto jiný způsob koncepce pořadu, v titulkové sekvenci ovšem *Lilla Aktuellt* evidentně čerpá z diskurzu klasického večerního zpravodajství pro široké publikum jen s důrazem na výzor vizuální hravosti pořadu. Pokud by zvuková stopa byla oddělená od obrazu, mohla by stejně dobře posloužit zpravodajství pro dospělého diváka.

5.1.3. Vizuální styl a mizanscéna

Jeremy Butler rozděluje studiové sety na narativní a ne-narativní, kam patří i zpravodajství.⁷⁷ Ne-narativní programy, cituji: „...nevytvářejí iluzi, že my (jako diváci) *neexistujeme, ale místo toho nás uzná přímým projevem směrem k nám. Přímé oslovení ne-narativní televize je evidentní ve způsobu umísťování dění pro naši zábavu. Pulty a moderátoři ve zpravodajství čelí kameře přímo.*“⁷⁸

A přesně tímto způsobem je navrženo i studio *Lilla Aktuellt*. V popředí je umístěn pult, za kterým zabírán v pravé části televizní obrazovky sedí moderátor (viz obr. 2). Plocha za ním je složena ze dvou prvků. První je pozadí v podobě do syta modra laděné stylizace mapy světa, která působí nerušivě, jen dělá velkou plochu o něco zajímavější. Jak už bylo řečeno, mapa je dokola a neustále používaný motiv televizního zpravodajství obecně. A druhým prvkem je podlouhlá obrazovka,

⁷⁷ BUTLER, Jeremy, G. *Television: Critical Methods and Applications*. 4. vyd. New York a Oxon: Routledge, 2012. s. 228.

⁷⁸ V původním znění: „*Non-narrative programs do not create the illusion that we do not exist, but instead acknowledge us by performing towards us. The direct address of non-narrative television is evident in the way that the set design positions the spectacle for our entertainment. News desks and anchors face the cameras straight forward.*“ In: BUTLER, Jeremy, G. *Television: Critical Methods and Applications*. 4. vyd. New York a Oxon: Routledge, 2012. s. 234.

která v „klidovém“ stádiu září žlutou barvou s mírně patrným nápisem *Lilla Aktuell*. Celá plocha je nakloněná ve tvaru oválu směrem dovnitř, což opět ladí s tematikou světa a vytváří útulnější prostor i z hlediska postavení k moderátorovi. Na obrazovce jsou v levé části ukázané vizualizace témat nebo obrazy z reportáží, o kterých moderátor právě hovoří. Pokud do studia přijde host, je usazen za levou část pultu tak, aby kamera měla stále volný průhled i na interaktivní plochu za ním (viz obr. 3). Pult je odrazná plocha, která je tedy vždy laděná s pozadím.

Kostýmy neboli oděv aktérů, jsou vedle scénografie hned dalším důležitým vizuálním prvkem. V *Lilla Aktuell* se jedná o kostýmy neformální. Butler píše o tom, že ne-formalita u zpráv na lokacích má vést k dojmu, že reportér je ten v akci v terénu, neustále hledající příběhy.⁷⁹ Ve studiu ovšem moderátoři bývají oblečeni velice formálně. To ale neplatí u vysílání pro děti, respektive u *Lilla Aktuell*. Moderátoři Aida Pourshahidi a Kristoffer Franson jsou většinou oděni do kompromisu mezi formálním a neformálním oblečením. Jedná se o většinou jednobarevný top, nebo jednoduchý vzor topu, který má dlouhé rukávy. Oba moderátoři mají moderní účesy. Aida má na části hlavy výrazně kratší sestřih než na zbytku, nosívá rádobu zapletené vlasy, nepřehnaně upravované. Také má propíchnuté uši v chrupavce. Stylisti si zde evidentně dávají záležet na tvorbě charakteru. Vzhled má pomoci najít sympatii diváka v moderátorovi a následně větší způsobit větší angažovanost. Stejně, jako dospělý divák může hledat spíše seriózní výzor pro větší důvěru v prezentující, dětský divák spíše bude naslouchat někomu působícímu tzv. trendy. Mikrofon není schován. Opět je pracovní prostředí přiznané.

Svícení nemá tvořit žádný umělecký dojem. Moderátoři jsou zřetelně vidět a plně odhaleni, žádné stínování. Toho lze dosáhnout světlem ze tří zdrojů umístěných spíše ve vysokém úhlu.

⁷⁹ BUTLER, Jeremy, G. *Television: Critical Methods and Applications*. 4. vyd. New York a Oxon: Routledge, 2012. s. 240.

Nepočítáme-li záběr „zpoza“ studia, pravidelně jsou moderátoři snímáni dvěma způsoby, třemi v případě hosta ve studiu, což také napovídá o třech simultánně běžících kamerách pro záběry ve studiu. Jeden pohled kamery tvoří polocelek, druhý detail zabírající hlavu a ramena, vždy se žlutým pozadím.

K popsání vizuálního stylu je důležité zmínit alespoň některé grafické prvky a animace v pořadu použité, jelikož tvoří „brand“ pořadu. V levém dolním rohu je neustále přítomna stylizovaná miniatura planety, známá už z titulkové sekvence. Slouží jako odrazový můstek pro uvedení jmen reportérů a jiných deskriptivních informací. Poměrně hojně využívají animace i pro dovysvětlení témat, o kterých hovoří, nebo jednoduše pro oživení a pravděpodobně udržení pozornosti mladého publika. Nezdráhají se použít směšných vyobrazení jako v případě Donalda Trumpa, kdy animované postavě nasadili útržek z jeho známé až karikaturní fotografie. Používají jen velice jednoduchou mapu počasí Švédska.

Na konci epizody je opět zabrané studio, zpoza kamer a čtecí obrazovky, a loučící se moderátor.

5.1.4. Moderátor a prvek interakce

Moderátor televizního zpravodajství je někdo, na koho jsou diváci fixováni jako na informační médium. Je v každé epizodě, předává informace a poskytuje pohodlí zvyku na jeho konkrétní způsob interakce. V případě *Lilla Aktuellt* jsou moderátory už zmínění Aida Pourshahidi a Kristoffer Franson.

Přesto, že se Jeremy Butler věnuje tvorbě narativních charakterů, popisuje čtyři kategorie použitelné pro rozbor jakéhokoli charakteru na obrazovce. Konkrétně zmiňuje vyjádření /performanci hlasovou, v obličeji, gestikulaci a pohyb těla.⁸⁰

Hlasové vyjádření má obměňující se hlasitost, výšku, rytmus a tón/barvu hlasu. U řeči moderátora je velice důležitý rytmus. Oba používají ten samý princip.

⁸⁰ V původním znění: „Vocal, facial, gesture, corporal performance.“ In: BUTLER, Jeremy, G. *Television: Critical Methods and Applications*. 4. vyd. New York a Oxon: Routledge, 2012. s. 65.

Mluví ve středním tempu, poté část věty zrychlí a u jednoho slova se pozastaví, a tak se to celé neustále opakuje. Velice důležitá je práce s výraznou intonací, aby byla zvukově stopa zajímavá, ale přitom konstantní. Hlasitost zůstává stejná. Hlas je zřetelný, ale ne moc úderný, lehce vstřebatelný divákem. Zajímavé je, že opravdu způsob přednesu Aidy Pourshahidi a Kristoffera Fransona je naprosto totožný, liší se pouze v barvě hlasu, což je samozřejmé.

Vyjádření v obličeji souvisí i účesem a pohybem hlavy. Moderátoři jsou poměrně expresivní, přesto, že nepřecházejí do emočního vyjadřování, nebrání se úsměvu, pozdvihnutým obočím či jinou mimikou korespondující se slovní informací. Úzce to souvisí s jejich gestikulací, která je výrazná pravděpodobně proto, že vynahrazuje i pohyb těla. V případě Aidy Pourshahidi se zdá gestikulace i pohyb těla až mírně nekontrolovaná. Kristoffer Franson se přece jen drží strnulejší polohy těla a mírné gestikulace rukama. V obličeji je expresivní. Stává se, že se natočí směrem k interaktivní obrazovce za nimi, aby působili, že jsou propojeni s tématem. Většinou jsou ale otočení přímo na diváka. Jeden z nejdůležitějších faktorů je, že se dívají do kamery. Přímo komunikují s pro ně anonymním divákem, který je s jejich projevem naopak dobře obeznámen. Mnohem více, než u zpravodajství pro dospělé, se moderátoři naklání směrem k divákovi a používají už zmíněnou gestikulaci. Nepůsobí díky tomu tak upjatě a přidává to možnost dalšího prvku komunikace s divákem. V jednom vysílání, v onom záběru před začátkem vysílání, se například moderátorka podívá na hodinky, což je zajímavé ve vztahu k vysílání, které má podmínku začít na vteřinu přesně. Hodně také používají tablet před sebou, kde mohou být poznámky k reportážím, nebo je to také jen rekvizita pro zvýšení důvěryhodnosti v připravenost či rekvizita pro zaměstnání rukou.

V celkovém shrnutí a dojmu je jasné, že moderátoři mají působit zainteresovaně a hlavně pozitivně.

5.1.5. Vybraná témata

Pro množství reportáží jsou zde vypsaná především vybraná hlavní témata, která se dostala i do úvodní znělky sledovaných devíti epizod. Jeremy Butler vytyčuje šest základních zpravodajských tematických okruhů. Jsou jimi: „1)

*Katastrofy, přírodní a jiné, 2) Mezinárodní vztahy, politické a ozbrojené konflikty, 3) Vnitrostátní politika, právní a soudní činnost, volební kampaně, jiné podniky politiků, 4) Právo a pořádek, zločin a činnosti zločinců, 5) Ekonomika: finanční trendy, 5) Celebrity: manželství, skandály, úmrtí.*⁸¹

První reportáž je na téma návštěvy domu hrůzy, kde dvě jedenáctileté děti popisují, jestli se bojí nebo ne. Ten samý týden byl Halloween. Reportáž má naučný a informativní charakter o tomto svátku a jeho souvislosti se strachem. Situace je nastražená, míněno, že dětské aktéry jsou najati televizí. Zajímavější je, že se toto téma později ve vysílání vrátí a odborník v rozhovoru vykládá více o tom, jak strach funguje a jak by se s ním mělo pracovat, což je pro mladého diváka důležité rozebrat.

Více kontroverzním tématem je výše nastíněná návštěva papeže ve Švédsku. Reportáž není opět jen informativní, ale i naučná. Je popsáno, kdo vůbec papež je a co je to katolictví. Vysvětlí i vznik protestantství a za co je církev kritizovaná včetně vnímání funkce ženy a partnerství lidí stejného pohlaví. Jak je možné chápat postavu papeže, je demonstrováno v další reportáži pomocí malého chlapce, který žije v přísně katolické rodině a vnímá papeže jako svého otce. Jeho návštěva ve Švédsku je tedy pro chlapce velká událost. *Lilla Aktuellt* poměrně otevřeně a s nabídkou více úhlů pohledu předvedla problematiku katolické církve pro dětského diváka.⁸²

V následujícím středečním vysílání se řešilo čtení, hlavně jestli děti budou ochotni číst i ve svém volném čase o podzimních prázdninách. Podobné reportáže musí být evidentně dlouho naplánované a produkčně řešené dopředu, jelikož do nich zpravodajci najdou množství mladých sociálních aktérů, a tak téma prezentují

⁸¹ V původním znění: „1) *Catastrophes, natural and otherwise*, 2) *International relations, political and armed conflicts*, 3) *National politics, legal and judicial activities, election campaigns, politicians' other enterprises*, 4) *Law and order, crime and the activities of criminals*, 5) *Economics: financial trends*, 6) *Celebrities: marriages, scandals, deaths*“ In: BUTLER, Jeremy, G. *Television: Critical Methods and Applications*. 4. vyd. New York a Oxon: Routledge, 2012. s. 114.

⁸² Vysíláno v úterý 1. 11. 2016.

samy děti s hlasovým doprovodem reportéra. Druhým tématem byla uspořádaná akce, kdy švédské děti posílaly otázky chlapci, který žije v uprchlickém táboře - téma nanejvýš aktuální a tehdy ještě více vyostřené. Děti posílaly videa, takže byly na obrazovce i vidět, což je ještě více propojilo s Ahmadem, který musel opustit svůj domov v Sýrii. Nic není anonymní, přesto že se jedná o společensky vážnou a citlivou otázku prezentovanou takto dětskému divákovi. Děti se zeptaly na dvě vážné a zdánlivě nedůležité otázky. Byly jimi oblíbený fotbalový tým a oblíbené jídlo. Ahmad, nejen že byl schopný odpovědět, dokonce evidentně sdílel i podobný zájem, což bouralo pomyslnou bariéru mezi ním a dětmi u obrazovek. Navíc bylo dětem dovoleno se přímo zeptat na něco závažnějšího. Jedna dívka se dotázala, co mu chybí z domova, a další, jestli doma někoho z rodiny nechali. Ahmadova odpověď byla: „Ne“⁸³

Týden na to byl do funkce zvolený Donald Trump, čehož se také týkala hlavní reportáž dne. Nejprve prezentovali pár základních informací o volbách, poté následoval rozhovor s hostem ve studiu, který sledoval reakce lidí na webu. Získali vyjádření o celé záležitosti od švédského premiéra Stefana Löfvena přímo pro dětské zpravodajství. Především se řešilo, že by se děti neměly bát možné války a že Švédsko se bude snažit vést s Trumpem dobrou konverzaci. Následovalo vysvětlení, že Trump nerozhoduje sám, že má tým lidí, se kterými pracuje, a že vše není na něm. Reportér dále šel do anglické školy, kde má řada dětí rodinu v USA, aby měli studenti možnost říct svůj názor, který ve všech případech znamenal obavy. Ve výsledku se zpráva o Trumpovi zdála spíše nakloněná proti němu, ne tolik vyvážená. I ve chvíli, kdy vysvětlují, co Trump sliboval v kampani, používají jeho zesměšňující momentku (viz obr. 4). Jelikož skoro celé zpravodajství bylo o této události, zbylo místo už jen na zprávu o situaci se sněhem.⁸⁴

⁸³ Vysíláno ve středu 2. 11. 2016.

⁸⁴ Vysíláno ve středu 9. 11. 2016.

Dalšími tématy byly nový videoklip od hudebníka, který zpíval o problémech v pubertě,⁸⁵ a upoutání na připravovanou akci, kde diváci mají zasílat otázky pro fotbalového hráče.⁸⁶

V dalším příkladu zpravodajci vybrali za událost zemětřesení na Novém Zélandu, které proběhlo den předtím. Jsou ukázané záběry z místa a poskytnuté informace o tom, že někteří lidé zahynuli. Téma bylo prezentované v rámci balíčku událostí ze světa. V tomto díle následovala reportáž o cosplay a zachytili i nový online video trend. Moderátorka poté komentovala záběry dinosauřích robotů z Asie.⁸⁷

Zmínili konferenci o klimatických změnách, krevní testy za účelem zjištění správnosti stravování,⁸⁸ sportovní utkání a novou adventní pohádku.⁸⁹ V epizodě z 28. 11. 2016 hovoří o celostátních srovnávacích testech a jejich účinky na studenty – především na zvládání stresu.⁹⁰ 30. 11. 2016 se vrátili k tématu uprchlíků a vyhlásili soutěž.⁹¹

Vrátíme-li se k Butlerovým tematickým okruhům, i dětské zpravodajství je do velké míry naplňuje, ale přidává řadu reportáží, které nemají onu skandálnost nebo netradičnost. Butler to formuluje takto: „*Událost není významná, není zajímavá, pokud nenaruší běžné každodenní fungování života na Zemi.*“⁹² A tak to právě u

⁸⁵ Jedná se o toho samého zpěváka, který předtím nazpíval zmíněnou píseň o menstruaci.

⁸⁶ Vysíláno ve čtvrtek 10. 11. 2016.

⁸⁷ Vysíláno v pondělí 14. 11. 2016.

⁸⁸ Vysíláno ve středu 16. 11. 2016.

⁸⁹ Vysíláno v pondělí 21. 11. 2016.

⁹⁰ Vysíláno v pondělí 28. 11. 2016.

⁹¹ Vysíláno ve středu 30. 11. 2016.

⁹² V původním znění: „*An event is not significant, is not newsworthy, unless it disrupts the ordinary, day-to-day functioning of life on earth.*“ In: BUTLER, Jeremy, G. *Television: Critical Methods and Applications*. 4. vyd. New York a Oxon: Routledge, 2012. s. 113.

Lilla Aktuell není. Řadu témat vyhledává s cílem poučit nebo vysvětlit něco běžného. Také věnuje více času složitějším tématům. Nejedná se tedy o informační konzum, jak ho známe ze zpravodajství pro dospělé.

Vybrané bývají události se světa i z domova s častým cílem propojit téma se švédskou komunitou.

5.2. ZPRÁVIČKY

5.2.1. Forma a struktura pořadu

Od vzniku ČT :D jsou *Zprávičky* vysílány každý všední den v 18:40⁹³. Pořadu předcházely formy v podobě *Zpráviček ze světa*, vysílaných od roku 1997 do 2003, a týdeníku *Zprávičky*, který byl vyvinut pro rok 2010. Nejdřív běžel samostatně, poté jako součást pořadu *Planeta YÓ* na ČT 2.⁹⁴

Podle *Zprávy o ČT:D za rok 2016* je kanál určený věkové skupině od 4 do 12 let.⁹⁵ *Zprávičky* konkrétně mají cílit diváka od 6 do 10 let.⁹⁶ Celková stopáž činí něco málo přes pět minut.

V roce 2015 jsem měla možnost navštívit studio *Zpráviček* a pozorovat jeho výrobu. Pořad je nahrán během chvíle naživo poměrně těsně před samotným vysíláním. Režisér dává pokyny moderátorovi, člověku, co spouští reportáže a dalšímu, který pouští grafické doplňky. Vše je předpřipraveno, jen samotná choreografie se musí nahrát. Není tedy vše vyrobeno zvlášť a později sestřiháno ani se naopak nejedná o živé vysílání.

Je spuštěna znělka, poté zapnuta kamera na moderátora, který nesmí udělat chybu. Do toho někdo ovládá grafické štítky se jmény. Přepne se do reportáže, následuje návrat zpátky k připravenému moderátorovi, a tak pořad dál do závěrečné znělky. O to víc jsem si uvědomila, jak moc je zpravodajství záležitostí jasné segmentace. Právě proto ho je možné na místě takto sestavit. Celý proces je opakován naživo tolikrát, dokud není nahrán přípustný výsledek. Ze studia se

⁹³ Od vzniku ČT :D nezměněno.

⁹⁴ HRDLÍČKOVÁ, Šárka. *Dětské zpravodajství jako směr televizního vzdělávání*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2014, s. 66-67.

⁹⁵ *Zpráva o ČT za rok 2016*. Česká televize [online, cit. 14. 5. 2018]. Zpracoval Petr Koliha. Předkládá Petr Dvořák. S. 3. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/document/973.pdf?v=1>.

⁹⁶ Tamtéž, s. 8.

okamžitě odnáší kazeta s připraveným záznamem pro vysílání. Jelikož jejich čas ve studiu je omezený, nechávají i výsledek s mírnými chybami.

Pořad si pro sebe určil vlastní DESATERO ZPRÁVIČEK,⁹⁷ které následuje *Kodex ČT*:

1. Zprávičky jsou informace pro děti na ČT :D. (v 18:40 před Večerníčkem)
2. Zprávičky jsou každý den čerstvé. (včetně víkendů, svátků a prázdnin)
3. Zprávičky jsou jednoduché a hravé. (5minutová stopáž, barevné studio)
4. Zprávičky mluví k dětem na rovinu. (uvidí složité zprávy i zajímavosti)
5. Zprávičky jsou dětem otevřené. (pro svět dětí a jejich akce)
6. Zprávičky jsou k dětem kamarádké. (mladí moderátoři)
7. Zprávičkám můžou děti věřit. (profesionální tým Zpravodajství ČT)
8. Zprávičky jsou pro děti bezpečné. (bez krve a násilí)
9. Zprávičky jsou i na webu Děčka. (www.decko.cz, spuštěn bude 31. 8.)
10. Zprávičky jsou jedinečné. (první televizní deník pro děti v ČR)

Struktura pořadu je následovná. Používám vzor z epizody vysílané 1. 11. 2016. Nejprve je puštěna znělka s titulem a tři upoutávky na reportáže, což je vlastně skoro vše z nadcházejícího pořadu. Pořad mívá reportáže čtyři. U *Lilla Aktuell* bylo řečeno, že dělá výběr ze reportáží pro úvodní část, aby i nalákali děti ke zpravodajství. Kopírují prvek tzv. headlines, který se objevuje u zpravodajských relací běžně. U *Zpráviček* jde vyloženě spíše o osnovu následujícího obsahu a celý pořad tak tvoří „to nejlepší“. Moderátor nebo moderátorka uvítá diváky a uvede první reportáž. Po odvysílání reportáže uvede další. Následuje vsuvka pod štítkem „Krátko“ tentokrát o hlasování o jméně sluněte v zoo, ale tato struktura není pravidlem. Poslední na řadě musí ale vždycky přijít sport. Po sportu následuje

⁹⁷ ČT: *ČT :D pro rodiče: označování pořadů a desatero Zpráviček* [online]. In: *Ceskatelevize.cz/CT24* [cit. 14. 5. 2018]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/media/1078497-ct-d-pro-rodice-oznacovani-poradu-a-desatero-zpravicek>.

počasí doprovázené jiným hlasem, než známe od moderátorů. Na konci se moderátorka rozloučí a může uvést moderátora na další den. Na konci je opět rychle ukázaný design znělky.

Zprávičky do vysílání implikují převzaté záběry z reportáží ze zahraničí, tvoří vlastní i přijímají reportáže přímo natočené dětmi v sekci „Zprávičky od vás“. Dalšími sekcemi jsou „Z domova“, „Ze světa“ už zmíněné „Krátkce“ nebo „Sport“. Kromě sportu nemají pravidelné opakování, záleží na konkrétním dni, jestli jsou použity. Pro vysvětlení historických událostí a svátku používají animované pasáže, a pro národní svátky pořad Dějiny udatného českého národa.

Moderátoři pořadu se od listopadu 2016 nezměnili. Jsou jimi Eva Radilová a Jakub Voříšek.

5.2.2. Titulková sekvence

Pořadu těsně předchází logo Děčka ve verzi s paprsky nebo s oponou. Začíná znělka. Je krátká a úderná. Pohybuje se na malém časovém prostoru. Motivem je opět zeměkoule – stylizovaná do přesného pravidelného tvaru. Barevná paleta je tvořena bílými tvary na modrém pozadí. Asociace přirozeně nabízí možnou inspiraci v nebi i vzhledem k přítomnosti bílých mraků, okolo kterých se objevují ozdobné a dynamizující kruhy. Kontinenty jsou dále „vybarvené“ žlutě, zeleně, oranžově, modře i červeně. Prolne se bílý jasný nápis „Zprávičky“ (viz obr. 5). Následuje další efekt prolínačky a grafiku střídá upoutávka na první téma. Poté ukážou prolínačku směrem zpět ke grafice, a tímto způsobem následují dvě další reportáže. Poslední je zpravidla, jak už bylo řečeno, něco ze sportu. I upoutávky jsou komentovány moderátorem. Zvuková stopa se mírně promění při dalším ukázání loga a přenášíme se do studia, kde už stojí připravená moderátorka nebo moderátor. V titulkové sekvenci se poprvé setkáváme se zvukem pořadu. Soundtrack zní dynamicky a obsahuje sérii rytmických pravidelných tónů, ale také navíc hudební ozdoby se zvukem flétny, které stopu činí hravější a veselejší.

5.2.3. Vizuální styl a mizanscéna

Vizuální složka udržuje v přítomnosti element duhy, což je i hlavní designový prvek Děčka spojený s barvami červená, oranžová, žlutá, zelená, modrá. Ve studiu se konkrétně objevuje na panelu a v pozadí u animace planety, která je známá už z titulkové sekvence. Je neustále v mírném pohybu. Opticky je design stavěný do kruhu a v rámci plochy projektované na plátně je umístěna obrazovka sloužící buď připomínání loga *Zpráviček* nebo vizuální přítomností probíraných témat, kdy moderátor stojí nalevo od obrazovky. Je možné použít více úhlů pohledu, aby stále téma na obrazovce bylo vidět.

Samotnou scénu pořadu tvoří modro-tyrkysový půlkruh se stejně barevně laděnou sedačkou po levé straně a panelu, který je víceméně jen rekvizitou ke stání po pravé straně. Scénografie navozuje dojem přítomnosti v atmosféře, kde má moderátor nadhled nad světem. Vizuál je laděný do jakési fantazijní stylizace (viz obr. 6).

Kamera zprostředkovává větší škálu záběrů jako jsou celek z nadhledu, polocelek ze stejné úrovně, detail nebo americký záběr. Střídají se záběry na sedící a stojícího moderátora(ku). Často je využíváno přiblížení nebo naopak oddálení, a nejen po přímé lince, ale i po kruhové dráze. Variace záběrů je tedy velice pestrá na malém prostoru a dává možnosti k choreografii. Moderátor je opět nasvícen ze všech stran a prostředí nedává možnost stínu.

Reportáže jsou vysílané v menším poměru na barevném poli nebo v plném rozsahu obrazovky. I v ostatních grafických prvcích je přítomna ona duha včetně loga televize ČT:D v levém horním rohu.

Není možné určit jasnou strukturu, jelikož režie pořadu využívá celou škálu obrazových možností společně s obratnou choreografií na straně moderátora i ovládání techniky.

Tvůrci nepoužívají ostré střihy, ale pouze rychlé prolínačky ze strany na stranu nebo ze středu. Nejsou výrazně postřehnutelné kvůli své rychlosti. Ve výsledku má celý obraz plynulý běh. Také to mírně zakrývá střihové nedostatky způsobené editací naživo.

5.2.4. Moderátor a prvek interakce

První kontakt s moderátorem nastane už, když jeho hlas tvoří komentář upoutávek k reportážím. Až poté si hlas divák spojí s tváří. Ale samozřejmě, jelikož jsou *Zprávičky* opakované každý den, děti okamžitě vědí, kdo dnes moderuje. Mění se ovšem kostým moderátorů. Ten má podobu spíše ležérního oblečení. Například nosí džíny a tričko. Mikrofon je viditelný také z praktických důvodů, aby zvuk nic nepokazilo.

Pravidelný vzorec neexistuje. Jediné, co se nemění je začátek a konec pořadu. Moderátor vždy stojí ve studiu, co nejdále z hlediska postavení kamery, která je vůči němu umístěna v nadhledu, ta se poté postupně přibližuje a moderátor také popochází dopředu více k první straně obrazovky, směrem k pultu (viz obr. 6). Po další reportáži sedí na pohovce. Na konci pořadu se opakuje něco podobného jako na začátku, akorát kamera se oddaluje a moderátor kráčí v jejím směru, dokud nezastaví. Pohyb tedy simuluje příchod a odchod diváka k pořadu a moderátor je v jakési služební pozici směrem k divákovi, především díky jeho nižšímu umístění oproti kameře.

Dále se pohyb v rámci studia liší. Místa pro stání jsou u pultu nebo u obrazovky. K sezení slouží pohovka. Moderátor tedy využívá celého těla a pohybu v rámci vymezeného prostoru, ale ne moc expresivním způsobem. Přemísťování v rámci studia je velice koordinované, plynulé a rovnoměrné, bez zbrklých pohybů. Také mění polohu mezi vysílanými reportážemi.

Moderátoři nemají žádné poznámky, celou dobu fixují očima kameru. Vše je tedy naučené těsně před natáčením. Gestikulují na první pohled přirozeně, ale nekomunikují s interaktivním prostředím, které je obklopuje.

Mluví nahlas a zřetelně s jasnou a precizní výslovností bez přehnaného emocionálního zabarvení. Projev působí velice jednoduše, i když si oba dávají pozor, aby se vždy ke konci jejich krátkého úseku usmáli. Performance tedy funguje v malých fragmentech. Po celou dobu působí velice klidně.

Do vysílání nepřichází žádní hosti ani živě s nikým nekomunikují. Reportéři nejsou ve zprávách z lokalit vidět.

5.2.5. Vybraná témata

Tématy upoutávanými ve znělkách jsou: exkurze v Beskydech, sběratelské karty švédských fotbalistek a Melbourne Cup,⁹⁸ debata dětí s ministryní školství, výuka handicapovaných dětí v ostravské múzické škole umění a americká baseballová světová série,⁹⁹ výhra Donalda Trumpa ve volbách, Helloweenský průvod a mistr světa v žonglování,¹⁰⁰ svatomartinská husa připravovaná dětmi ve školce, křest knihy v moravské galerii a reportáž o skupině francouzských kaskadérů,¹⁰¹ animované pásmo Pojar dětem, národní sbírka potravin a Fed Cup¹⁰², Juniorfest, ekologická škola v Chorvatsku a utkání reprezentace s Dánskem,¹⁰³ světový den televize, výuka cizinců v Jihlavě a Pony extraliga,¹⁰⁴ Vánoční setkání s projektem Radost dětem, australský závod robotů z lega a pohár sálového fotbalu,¹⁰⁵ vlci na Šumavě, sochy z písku na Floridě a utkání Santa Clausů.¹⁰⁶

Reportáž ze zahraničí pod nápisem „Ze světa“ o dívčím fotbalovém týmu ze Švédska má za zápletku povšimnutí si faktu, že na sběratelských kartách jsou pouze fotbalisti mužského pohlaví. Dívky si proto vytvořily vlastní. Reportáž je zajímavá sama o sobě, ale zde ji zmiňuji pro prezentaci způsobu, jak zpravodajci zachází s přejatými reportážemi. Záběry jsou komentovány v češtině a aktéři v reportáži, kterými jsou mladé fotbalistky, jsou nadabovány.

⁹⁸ Vysíláno 1. 11. 2016.

⁹⁹ Vysíláno 2. 11. 2016.

¹⁰⁰ Vysíláno 9. 11. 2016.

¹⁰¹ Vysíláno 10. 11. 2016.

¹⁰² Vysíláno 14. 11. 2016.

¹⁰³ Vysíláno 16. 11. 2016.

¹⁰⁴ Vysíláno 21. 11. 2016.

¹⁰⁵ Vysíláno 28. 11. 2016.

¹⁰⁶ Vysíláno 30. 11. 2016.

Debata zástupců dětských organizací s Kateřinou Valachovou, tehdejší ministryní školství, je tématem z domova a rozhodně patří k těm více složitějším, jak už *Zprávičky* slibují ve svém Desateru, nebudou vyhýbat náročnějším tématům. Nebyla to debata vyloženě dětí, ale mladých lidí, kteří prošli organizací a jejími aktivitami. Délka reportáže ovšem zabraňuje jít v tématu více do hloubky. Ve výsledku, tedy divák ví, že se událost stala, kdo na ní byl a že je to údajně důležité. Reportérka se na konci představí ve zvukové stopě.

V případě tématu amerických voleb a Donalda Trumpa zvolili možnost pouštět převzaté záběry (ty samé jako *Lilla Aktuell*), a do toho naživo ve studiu nahrávat komentář moderátora, který byl tentokrát i více poučný a rekapitulující. Takto zachází technicky s aktuálními zprávami. Zmínili Ivanu Trumpovou a okomentovali Trumpova syna, který v záběru vypadal, že každou chvíli při otcově projevu usne. Zpráva měla čistě informativní, trochu posměšný, charakter bez širšího nastínění, kde by mohly nastat potenciální problémy nebo v čem by to mohlo být naopak dobré, což šestiletému dítěti pravděpodobně moc nepomůže. Není vysvětleno, co to znamená být prezidentem Spojených států Amerických, jako to bylo u *Lilla Aktuell*, ale krátce se věnují volbám a jak probíhaly. Přitom u mladší věkové skupiny by to bylo potřeba vysvětlit o to více. *Zprávičky* jsou ovšem náchylné k čisté popisnosti událostí.

Téma Halloweenu bylo zprostředkováno pomocí sekce „Zprávičky od vás“, kdy reportáž poslaly samy děti. Došlo zde k využití sociálních aktérů, kteří ovšem byli i samotnými tvůrci reportáže.

V upoutávkách se sice nevyskytla reportáž o malém chlapci z Číny, který spadl do studny, ale je dobré jí zmínit. Studna byla tak úzká, že bylo potřeba vykopat širší otvor, aby se ostatní k chlapci dostali. Šlo opět o převzaté záběry a reportáž, tentokrát ale byť rychlým, tak přesným vysvětlením, co se stalo. Předali i informaci, že je možné, že chlapec už nežije. Takže tématu smrti se *Zprávičky* také nevyhýbají.

Další reportáž byla z terénu z mateřské školy o přípravě svatomartinské husy. Děti ze školky vařily s profesionálním kuchařem. Nebylo to poprvé, co se děti učily

vařit. Reportérka šla natočit s kameramanem pár záběrů a vytvořit pro dění komentář.

Většina reportáží je převzatých. Poté často dělají rozhovory na lokacích, ale nepoužívají nástroj svého nasazeného sociálního aktéra ku vytvoření předpřipravené akce, jako tak činí *Lilla Aktuell*.

5.3. VYHODNOCENÍ

Celé porovnání je ovlivněno dvěma základními faktory, které spolu souvisí, a těmi jsou cílová skupina a délka pořadu. ČT :D i SVT Barnkanalen mají celkově pokrývat cílovou skupinu dětského diváka, tedy děti předškolní, školáky i mladší náctileté. Přesto si dvě veřejnoprávní televize zvolily jiný způsob zpravodajství pro děti. Zatímco *Lilla Aktuellt* má dvanáct minut a v užším zaměření cílí na děti od osmi do dvanácti let, pětiminutové *Zprávičky* se orientačně soustředí na diváky od šesti do deseti let. I právě proto, že *Zprávičky* mají zájem cílit na mladšího diváka, jsou kratší. Delší zpravodajství by pro šestileté dítě nemuselo být úplně vstřebatelné. To je ovšem jenom spekulace. Do určité míry kratší čas vyrovnávají tím, že vysílají i o víkendech.

Zprávičky ve velké míře přebírají formát od BBC, konkrétně kanálu CBBC. Česká televize okopírovala čas i vzor studia, kde se od září 2017 nachází dvě obrazovky, ale studio je stejně oválně vykrojené, je přítomné místo k sezení, ale moderátor většinou stojí. Především má britský *Newsround* stejnou stopáž.¹⁰⁷ *Lilla Aktuellt* se spíše podobá zpravodajství pro dospělé v ukázce moderátora ve studiu, který sedí za pultem na jedné pozici a před sebou má tablet. Lze předpokládat, že s poznámkami k vysílání. Oproti hlavním zpravodajským relacím je ale *Lilla Aktuellt* třikrát kratší. První kontakt s moderátorem vysílání je tedy vizuální. Záběr ve studiu je potřebný, aby vyrovnal čas, kdy má zpravodajství začít. V případě *Zpráviček* to dělá grafika, ještě před začátkem pořadu s logem ČT :D. U *Zpráviček* se s moderátorem, jak už bylo řečeno, poprvé setkáme ve zvukové stopě.

Zprávičky mají více možností zacházení s kamerovými záběry oproti *Lilla Aktuellt*, kde se moderátoři nacházejí na jednom místě a přechází mezi pohledy dvou kamer. Obraz stojí. Na druhou stranu *Lilla Aktuellt* se nezdráhá trávit čas nad tvorbou animací pro vysílání a má k dispozici více grafických prvků, které může ukázat na obrazovce, když moderátor mluví. *Lilla Aktuellt* také používá více

¹⁰⁷ Video ke shlédnutí zde: YouTubeCZ. *BBC Newsround: New Studio - 4th September 2017* [online, cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Q5iljaZj77k&t=11s>.

agresivní barevnou paletu v kontrastu žluté a modré. Oba pořady ale staví studio do oválného tvaru, což je běžný zpravodajský diskurz.

Moderátory jsou v obou případech muž a žena. U *Lilla Aktuellt* se zdají více zainteresováni v tématu. Projev moderátorů na ČT :D je totiž den ode dne stejný, ale i reportáž od reportáže stejný, i když se jedná o různě tematicky laděné druhy zpráv. V obou případech jsou najati mladí lidé.

Zatímco *Zprávičky* na krátkém prostoru vyloženě rekapituluje a vlastně popisují události, *Lilla Aktuellt* se snaží o mnohem edukativnější verzi vysílání. Dbá na to, aby reportáže uvedli s vysvětlením, nejen popisem. Děti se poté o tématech učí i z reportáží samotných. Tento přístup pořad posouvá formátově za hranice běžného zpravodajství. Oba pořady mají ale typickou strukturu segmentů skládajících se z úvodů do reportáží ve studiu následovaných samotnými záběry z lokalit. Končí sportem a počasím.

Rozdílů je možno najít více, ale tato práce se má vztahovat i na důvody nynější podoby. Především na to, jestli je možné najít souvislost mezi historií a současnou podobou, a pak také mezi legálními předpoklady a tím, co by měly být jejich výsledky.

Jak už je tu napsáno, švédské zpravodajství pro děti se zaměřuje na to děti vzdělat nejen informovat, a také tomu vyhradilo více času. I přesto, že z historického hlediska se Švédi hodně řídili britskou veřejnoprávní televizí, dokonce i jejich první pořad pro děti byl britský, jak je v této práci uvedeno, v tomto případě se rozhodli si vzor konkrétně od CBBC nebrat. Nebojí se mluvit o tématech otevřeně nebo přijít s něčím, co by u nás bylo vnímáno jako nechtěná kontroverze. K něčemu takovému u *Zpráviček* přece jen nedochází. Tam je vš v rámci mezí, kde se děti dozví něco nového, ale zároveň jim to není podrobněji vysvětleno. Jako například když přišla řeč na zvolení Donalda Trumpa do funkce. Byla to asi největší událost v období vysílání vybraném pro tuto práci. U *Lilla Aktuellt* řešili problematiku jeho zvolení a proč lidé nesouhlasí. U *Zpráviček* se naopak zaměřili spíše na Trumpova syna a jeho usínání u otcova projevu. U příležitosti Halloweenu pak *Lilla Aktuellt* probralo téma strachu, zatímco *Zprávičky*

informovaly o průvodu. Souvisí to opět s menší časovou plochou a jinak určenou věkovou skupinou, ale zároveň je tu velká otázka, proč tomu tak je.

Přístup k pořadům pro děti se ve Švédsku měnil podle situace v médiích a konkurence veřejnoprávní televize. Když byl založen samostatný kanál, měl by být prostor nabídnout jak pro komerčněji laděné pořady, tak pro ty čistě osvětové. To platí i pro ČT :D. Podle *Zpráviček* se ale zdá, že vše, co by mělo být předávané dětem, má působit především mile a optimisticky, i když obsahově tomu tak není. V bodu tři z *Desatera Zpráviček* je uvedeno, že *Zprávičky* jsou jednoduché a hravé, což je rozhodně pravda. Hravé jsou hlavně díky grafickému zpracování, zvukové stopě a množství vizuálních prvků, se kterými se operativně dá manipulovat. Jednoduché jsou ve své struktuře a způsobu předávání informací o událostech. To ale právě částečně koliduje s bodem čtyři, který říká, že pořad mluví k dětem na rovinu. Zdá se, že ona jednoduchost totiž nad přímou komunikací směrem k divákovi převládá.

Toto je případová studie, která nemůže zobecňovat, ale zdá se, že SVT se nezdráhá více otvírat ošemetná témata a předávat je až trochu palčivým způsobem. Opět použiji příklad použití politikovi karikatury. Vysvětlení, které se nabízí, je, že Švédsko si neprošlo mediální represí komunistického režimu a během té doby mělo tedy diváctvo více prostoru a času si zvyknout na přímé předávání témat nejen z televize, zatímco v České republice jsou diváci stále zvyklí jaksí neslyšet všechno, a tento přístup je aplikován i na děti. Takovéto vysvětlení ovšem nemohu podložit vzhledem k mé nízké orientaci na téma totality a jejího přesného vlivu na společnost, což ani není tématem této práce.

Z hlediska právní situace jsem už zhodnotila, že ve výsledku jsou na tom země v podstatě stejně. Akorát mají situaci řešenou jinak z hlediska zápisu zákonů. Děti by ale podle obou měly být informované a s právem se vyjádřit ovšem v určitých omezeních, aby se zabránilo předání něčeho škodlivého. Opatrný způsob, jakým jsou zprávy předkládány u *Zpráviček*, se dá označit až za naivní. Komplikovaná témata by neměla být zmiňována, ale rozebírána. Pokud tak *Zprávičky* nedělají, tak z vlastní autocenzury. Dobrým nástrojem jsou pro to

sociální aktéři, tedy v podstatě postavy reportáží, které si reportéři našli. *Zprávičky* zase dávají dětem možnost poslat vlastní reportáže do vysílání.

6. ZÁVĚR

V práci jsem se stručně věnovala historii vysílání pro děti v obou zemích. Tato kapitola následně pomohla s uvědoměním si, jak společenský vývoj předurčuje mediální situaci ve státu. Tradice vlastní tuzemské tvorby pro děti na našem území vznikla v tom samém roce, jako bylo zahájeno veřejné televizní vysílání samotné, a nese se dodnes.

Část o legislativě nebyla tolik přínosná, i když byla nejsložitější na zpracování. Obě země mají momentálně podobné možnosti. Omezení jsou tedy spíše nástrojem autocenzury, jejíž přísnost vyplývá opět z historického kontextu země.

Z hlediska vybavenosti nabídky pro minority je na tom lépe švédský oponent, který věnuje větší část z produkce do tvorby pro neslyšící a pro menšiny.

I když by se na první pohled mohla zpravodajství pro děti zdát téměř stejná a s jen malou možností je ozvláštnit, je vlastně mnoho způsobů, jak k tomuto formátu přistoupit po stránce obsahové či stylové. Délka stopáže a cílová skupina byly v práci často zmiňované, ale i jednoduše barvy, tvary či rekvizity do velké míry mění celkový dojem. *Lilla Aktuellt* se svým kontrastem barev a ostřejšími tvary ve studiu působí profesionálněji, byť žlutý základ stále činí vizuál pozitivním a hravým, *Zprávičky* ale působí mnohem více pozitivně, skoro až jako z pohádky.

Hned na začátku jsem si určila několik otázek. První z nich byla, jak si s podobnou tematikou poradila prostředí dvou veřejnoprávních stanic. Především, každá stanice převzala odlišnou verzi formátu. Odpovědí tedy je, že velice rozdílným způsobem. Co se týče přímo vybraných témat pro reportáže, hlavní rozdíl vidím v přístupu k podání událostí. V případě *Zpráviček* je způsob spíše popisně povrchově informativní. U *Lilla Aktuellt* se během jedné epizody vždy věnují něčemu podrobněji.

Tvůrci využívají různých prostředků. *Zprávičky* spíše dají na důraz možnosti více záběrů, zatímco *Lilla Aktuellt* na doprovodnou grafiku.

Vize vysílání pro děti má přitom být pravděpodobně podobná. Jde o to poskytnout dětskému divákovi službu v podobě zpráv z domova i ze světa, aby děti poznávaly, co se děje za dveřmi jejich domova. V rámci doporučení bych dala zpravodajství a publicistice více prostoru na ČT: D.

7. PRAMENY A LITERATURA

Tištěné zdroje

BUTLER, Jeremy, G. *Television: Critical Methods and Applications*. 4. vyd. New York a Oxon: Routledge, 2012. ISBN: 978-0-415-88328-3.

DJERF-PIERRE, Monika, EKSTRÖM, Mats (ed.). *A History of Swedish Broadcasting, Communicative Ethos, Genres and Institutional Change*. Nordicom Sverige, 2013. ISBN: 978-91-86523-73-2.

IOSIFIDIS, Petros. *Public Television in the Digital Era. Technological Challenges and New Strategies for Europe*. City University, London, 2007. ISBN: 978-1-349-54218-5.

KÖPPLOVÁ, Barbara et al. 2003. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0632-1.

PETTERSSON, Åsa. *TV For Children. How Swedish Public Service Television Imagines a Child Audience*. The Department of Thematic Studies, Linköping, 2013. ISBN: 978-91-7519-601-5.

Kvalifikační práce

HÁJKOVÁ, Monika. *Veřejnoprávní televize jako výchovné a vzdělávací médium: analýza ČT Děčko*. Praha: 2015. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií.

HRDLÍČKOVÁ, Šárka. *Dětské zpravodajství jako směr televizního vzdělávání*. Praha 2014. Univerzita Karlova v Praze. Pedagogická fakulta.

VACHOVÁ, Kateřina, Bc. *Globální televizní formáty a jejich adaptace v zemích střední Evropy*. Praha: 2016. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky.

VRASPÍROVÁ, Pavla. *Rok 2010 – Počítáme s dětmi v České televizi: Vysílání pro děti a mládež*. Praha: 2011. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky.

Elektronické zdroje

Barnplay [online, cit. 15. 8. 2017]. Dostupné z:
<https://www.svt.se/barnkanalen/barnplay>.

Česká televize. *První pořad pro slyšící i neslyšící děti a dalších 10 nových formátů na Děčku* [online]. Tisková zpráva, 7. 8. 2016 [cit. 15. 8. 2017]. Dostupné z:
<http://www.kultura21.cz/film/14908-prvni-porad-pro-slysici-i-neslysici-deti-a-dalsich-10-novych-formatu-na-decku>.

ČTK. *Švédsko zaujaly penisy a vaginy v pořadu pro děti*. In: *MEDIÁŘ.cz* [online]. 15. 01. 2015 [cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z: <http://www.mediar.cz/svedsko-zaujaly-penisy-a-vaginy-v-poradu-pro-deti/>.

ČT: *ČT :D pro rodiče: označování pořadů a desatero Zpráviček* [online]. In: *Ceskatelevize.cz/CT24* [cit. 14. 5. 2018]. Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/media/1078497-ct-d-pro-rodice-oznacovani-poradu-a-desatero-zpravicek>.

ČT: *Kodex ČT* [online]. In: *Ceskatelevize.cz* [cit. 31. 7. 2017]. Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>.

ČT: *Sedm programových pilířů* [online]. In: *Ceskatelevize.cz* [cit. 6. 10. 2016]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/decko-pro-rodice/program/sedm-piliru/>.

ČT: *Zprávičky* [online, cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z:
<http://decko.ceskatelevize.cz/zpravicky>.

ČT: *Zákony* [online, cit. 2. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/zakony/>.

Evropská směrnice/AV Directive: <http://www.rrtv.cz/cz/static/cim-se-ridime/stavajici-pravni-predpisy/eu/smernice-2010-13-EU.pdf>.

Förvaltningsstiftelsen [online, cit. 2. 2. 2018]. Dostupné z:
<http://www.forvaltningsstiftelsen.se/programbolagen.html>.

INDEXmundi: *Sweden Demographics Profile 2018* [online, cit. 14. 5. 2018]. Dostupné z: https://www.indexmundi.com/sweden/demographics_profile.html.

Listina základních lidských práv a svobod. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. In: PSP.cz [online, cit. 31. 7. 2017]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

Ministry of Culture, Sweden. *Radio and Television Act*. SFS No. 2010:696. [online, cit. 2. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.mpr.se/Documents/Styrdokument/Radio%20and%20Television%20Act.pdf>.

Organizace spojených národů. *Úmluva o právech dítěte*. 1989. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>.

Radioanst.se. *Act (1989:41) on Financing of Radio and Television in the service of the public*. Extract from SFS 1989:41. Dostupné z: https://www.radiotjanst.se/globalassets/lagar_och_regler/lag-1989-41-eng.pdf.

SVT: *TV-tablå* [online]. Torsdag 6. 10. 2016 [cit. 6. 10. 2016]. Dostupné z: <http://www.svt.se/tv-tabla/2016-10-06/>.

SVT: *Lilla Aktuellt* [online, cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z: <https://www.svt.se/barnkanalen/barnplay/lilla-aktuellt>.

Swedish Broadcasting Authority. *Requirements and Regulations* [online]. Naposledy aktualizováno 12. 6. 2016 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.mpr.se/en/broadcasting-radio-and-tv/requirements-and-regulations/>.

Sveriges Television, B2B. *Sändningstillstånd, villkor och lagar* [online, cit. 2. 2. 2018, 31. 7. 2017]. Dostupné z: http://www.svtb2b.se/?page_id=159.

SVENSK MEDIADATABASE [online], SVT, *Kanal 1 1993-09-15*. 18:45 *Lilla Aktuellt*. [cit. 12. 5. 2018], Dostupné z: <https://smdb.kb.se/catalog/search?q=%22Lilla+Aktuellt%22+typ%3Atv&sort=OLDEST>.

ULLBERG, Erik. *The Swedish Press and Broadcasting Authority's newest report on accessibility requirements for broadcasters in Sweden*. In: *IRIS Merlin* [online]. Database on legal information relevant to the audiovisual sector in Europe [cit. 31. 7. 2016]. Dostupné z: <http://merlin.obs.coe.int/iris/2016/9/article27.en.html>.

VLÁDA ČR. Rada vlády pro národnostní menšiny [online]. In: *Vláda.cz* [cit. 14. 5. 2018]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/obyvatelstvo-cr-podle-narodnosti-6518/>.

Wikipedia CS: *ČT:D* [online, cit. 6. 10. 2016]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8CT:_D.

Wikipedia EN: *Sveriges Television* [online, cit. 13. 7. 2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sveriges_Television.

Wikipedia EN: *SVT Barnkanalen* [online, cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/SVT_Barnkanalen.

Wikipedia SV: *Barnkanalen* [online, cit. 6. 10. 2016]. Dostupné z: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Barnkanalen>.

Wikipedia SV: *Andy Pandy* [online, cit. 10. 7. 2017]. Dostupné z: https://sv.wikipedia.org/wiki/Andy_Pandy.

Zpráva o ČT za rok 2016. Česká televize [online, cit. 14. 5. 2018]. Zpracoval Petr Koliha. Předkládá Petr Dvořák. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/document/973.pdf?v=1>.

Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi. In: *Ceskatelevize.cz* [online]. Zákony [cit. 31. 7. 2017]. Paragraf 2. Odstavec (2). Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/zakony/pdf/zakon-o-ceske-televizi-2017.pdf?verze=2018-02-06-22:49:43&_ga=2.142296058.954552134.1517849869-980867131.1497541230.

Videa

YouTubeCZ: *BBC Newsround: New Studio - 4th September 2017* [online, cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Q5iljaZj77k&t=11s>.

YouTubeCZ: *Menslåten hela musikvideon från Fredagkväll med Alex* [online, cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=q4lbRCKbuCE&feature=youtu.be>.

YouTubeCZ: *Willie and Twinkle (Snoppen & Snippan) - English Version* [online, cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?annotation_id=annotation_1176365953&feature=iv&src_vid=8Wp9iNINHMc&v=Qd22--XZ31c.

8. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Obr. 1: Lilla AktuellIt, záběr studia před znělkou (1. 11. 2016)

Obr. 2: Lilla AktuellIt, záběr na moderátora, začátek vysílání (1. 11. 2016)

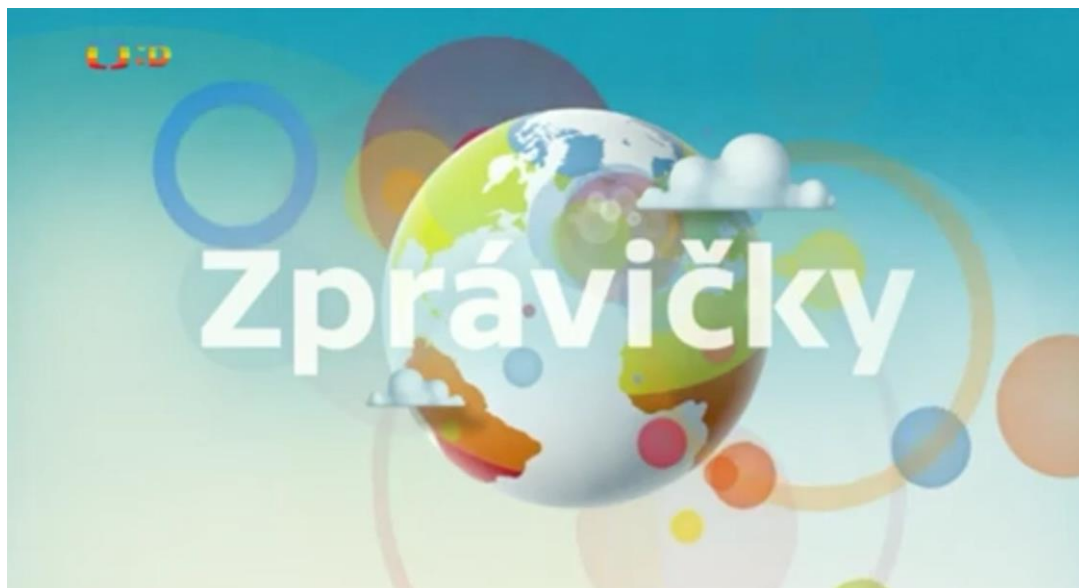
Obr. 3: Lilla Aktuell, host ve studiu, zvolení Donalda Trumpa prezidentem USA
(9. 11. 2016)

Obr. 4: Lilla Aktuell, využívání animace a počítačové grafiky (9. 11. 2016)

Obr. 5: Zprávičky, úvodní znělka (1. 11. 2016)

Obr. 6: Zprávičky, studio (1. 11. 2016)

NÁZEV:

Srovnání tvorby pro děti na televizních kanálech ČT :D a švédské SVT B

AUTOR:

Markéta Nožinová

KATEDRA:

Katedra divadelních a filmových studií

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. et Mgr. Jana Jedličková, Ph.D.

ABSTRAKT:

Tato práce je případovou studií využívající metodu komparace za účelem podchytit odlišnosti, nebo naopak podobnosti zpravodajství na kanálech cílených na dětské publikum pod veřejnoprávními televizemi v České republice a ve Švédském království. Práce si kladla za cíl najít důvody různého přístupu ke zpravodajským relacím pro děti a dále popsat v čem se odlišují, následně tak nabídnout možnost reflexe pro obě služby. Ve výsledku se potvrdilo, že ačkoliv mají oba pořady stejné možnosti z hlediska zázemí na veřejnoprávní televizi a v rámci směrnic Evropské unie, přistupují ke zpravodajství pro děti jiným způsobem, což vyplývá především z rozdílného sociálního kontextu a historie obou zemí.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Zpravodajství pro děti, ČT :D, SVT Barnkanalen, Lilla Aktuellt, Zprávičky

TITLE:

A comparison of a production for children on television channels ČT :D and Swedish SVT B

AUTHOR:

Markéta Nožinová

DEPARTMENT:

The Department of Theatre, and Film Studies

SUPERVISOR:

Mgr. et Mgr. Jana Jedličková, Ph.D.

ABSTRACT:

This work is a case study using the comparison method to capture differences or, on the contrary, the similarity of news coverage on channels targeting children's audiences under public service television in the Czech Republic and the Kingdom of Sweden. The work aimed to find reasons for different approaches to children's newscasts and further to describe what they differ in, thus offering the possibility of reflection for both services. As a result, it has been confirmed that although both programs have the same opportunities in terms of backgrounds on public service television and within the framework of EU directives, they approach children's news in different way, which is mainly due to the different social context and history of the two countries.

KEYWORDS:

Newscasts for Children, ČT :D, SVT Barnkanalen, Zpravicky, Lilla Aktuellt